

Uitgangspuntennotitie | **Omgevingsvisie**

gemeente Loon op Zand

Laatst gewijzigd: 07/09/2022

LOS stadomland B.V.
Nieuwe Linie 1-3, 5264 PJ Vught

Tel: 073 - 7113770
info@losstadomland.nl
www.losstadomland.nl

Gemeente Loon op Zand
Anton Pieckplein 1, 5171 CV, Kaatsheuvel

Tel: 0416 - 289111
info@loonopzand.nl
www.loonopzand.nl

Inhoudsopgave

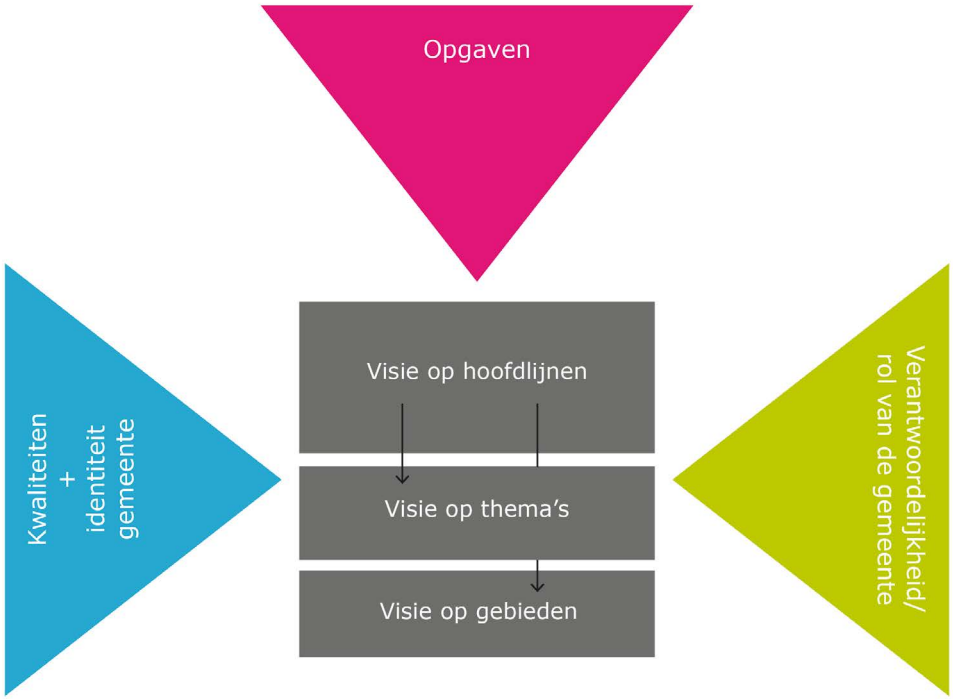
1 Inleiding 5
Leeswijzer 7
De Toekomstagenda 7
Het doorlopen proces voor de uitgangspuntennotitie 7

2 Gebiedskwaliteiten 11
Gebiedsbeschrijving en ontstaansgeschiedenis 11
Watersysteem 13
Bijzondere kwaliteiten in het buitengebied 15
De dorpen 19

3 Trends en ontwikkelingen 22
De bevolking(samenstelling) verandert 22
De gezonde leefomgeving wordt belangrijker 22
De wensen van bewoners en bezoekers veranderen 22
De omgeving waarin we leven verandert 22
De economie verandert 23
Verandering in de vrijetijdsmarkt 23
Technologie verandert onze leefomgeving 24
We bewegen ons anders 24
Het landelijke gebied verandert 24
De landbouw verandert 24

4 De positie van Loon op Zand in de regio 26
Positie van de gemeente 26
Doelen in de regionale samenwerking Hart van Brabant 26

5 Opgaven per thema 30
Water, klimaat en bodem 30
Natuur en landschap 35
Groen 37
Wonen 38
Verkeer 41
Economie stedelijk gebied 43
Economie landelijk gebied 46
Recreatie en vrijetijd 49
Gezondheid en milieu 52
Sociale leven 59
Duurzaamheid 61
Ruimtelijke ontwikkeling 63

Afbeelding 1. De omgevingsvisie wordt opgesteld vanuit de kwaliteiten van de gemeente, de (maatschappelijke) vraagstukken en de doelen en ambities van de gemeente.

1 Inleiding

Dit is de uitgangspuntennotitie voor de omgevingsvisie Loon op Zand. In de uitgangspuntennotitie staat welke opgaven we in de omgevingsvisie gaan aanpakken. Het vormen dus de uitgangspunten van waaruit de omgevingsvisie zal worden opgesteld. Deze uitgangspunten zijn het resultaat van de eerste fase van het opstellen van de omgevingsvisie. Met de uitgangspuntennotitie kan de gemeenteraad van de gemeente Loon op Zand sturing geven aan het proces voor de visievorming zelf.

Een omgevingsvisie is een integrale strategische visie voor de lange termijn voor de fysieke leefomgeving en vormt een van de instrumenten in de Omgevingswet. Met deze visie zeggen gemeenten welke doelen ze voor de lange termijn hebben. Hoeveel woningen willen we bouwen, wanneer willen we energieneutraal zijn en hoe willen we dat het landschap er over 15 jaar uitziet? Een omgevingsvisie is geen concreet plan, het bevat vooral de doelen en ambities die de gemeente heeft en hoogstens de hoofdlijn van het beleid. Maar de visie helpt de gemeente wel om alle plannen en het beleid waarin we die doelen uitwerken, samenhangend te maken.

De omgevingswet stelt als doel: ‘ruimte voor ontwikkeling met borging van kwaliteit’. De omgevingsvisie kan een belangrijke rol hebben in het verwezenlijken van deze dubbele doelstelling. De eerste fase van het opstellen van de omgevingsvisie is ingezet om een beeld te krijgen van:

- De kwaliteiten van de gemeente
- De beleidsdoelen die reeds gelden
- De (maatschappelijke) opgaven die spelen

De maatschappelijke opgaven bestaan enerzijds uit trends en ontwikkelingen die op de gemeente afkomen, anderzijds uit maatschappelijke vraagstukken. Wat vinden inwoners belangrijk, waar zitten zij mee? De drie ingrediënten vormen de basis voor het opstellen van de omgevingsvisie.

HUIS TER HEIDE

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 beschrijven we kort het huidige landschap en de kenmerken van de verschillende dorpen. In hoofdstuk 3 gaan we in op de globale trends- en ontwikkelingen die op ons afkomen. De trends en ontwikkelingen zijn gebaseerd op nationale, regionale stukken waarbij we naar aanleiding van de ambtelijke gesprekken en een bureaustudie zien dat deze ook voor Loon op Zand van toepassing zijn. In hoofdstuk 4 gaan we in op belangrijke regionale doelen en ambities die betrekking hebben op Loon op Zand. Welke positie neemt Loon op Zand in binnen de regio? Welke kaders komen vanuit de regio op ons af? En bij welke doelen en ambities willen we ons (nog) aansluiten? In het laatste hoofdstuk, hoofdstuk 5, kijken we sectoraal naar de verschillende thema's zoals o.a. water, wonen, sociaal domein etc. Per thema beschrijven we wat er momenteel speelt, met welk huidig beleid we te maken hebben en geven we een eerste richting van de opgaven voor de omgevingsvisie.

De Toekomstagenda

Eerder hebben de Toekomstmakers, inwoners van de gemeente, in groepen nagedacht over hoe de gemeente er anno 2030 uit zou moeten zien. Zij hebben samen de toekomstagenda opgesteld waarin veel onderwerpen aan bod komen die ook binnen de omgevingsvisie passen. Het is daarmee een belangrijk document waar we ook gedurende het proces van de omgevingsvisie uit kunnen putten. Belangrijke opgaven uit de Toekomstagenda. die terugkomen in de omgevingsvisie gaan onder andere over de natuur, duurzaamheid en de economie.

Het doorlopen proces voor de uitgangspuntennotitie

Het proces heeft in de eerste fase van de omgevingsvisie bestaan uit een gebiedsanalyse, een beleidsanalyse, interviews met in totaal 20 medewerkers van de gemeente Loon op Zand. Voor het in beeld krijgen van de maatschappelijke opgaven hebben we een inwonersenquête opgezet en ongeveer 15 interviews gehouden met stakeholders uit de samenleving van Loon op Zand.

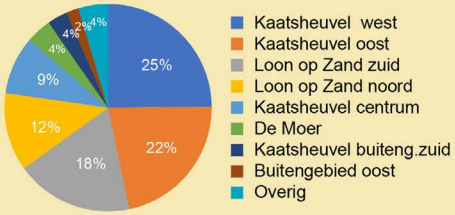
Op de volgende pagina ziet u de samenvatting van de uitkomsten van de inwonersenquête.

Samenvatting enquête Loon op Zand

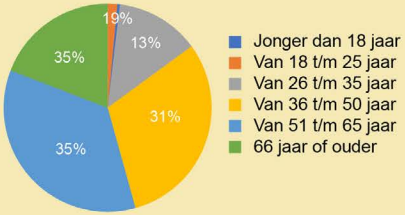
Hoe wil jij dat Kaatsheuvel, Loon op Zand, De Moer en het buitengebied er in 2040 uitzien? Wat zijn jouw favoriete plekken? Waar ben je trots op in de gemeente? Wat draagt het meest bij aan jouw woonplezier? Wat zijn volgens jou de grootste opgaven voor de gemeente? Deze vragen zijn onderdeel van een brede enquête die we van 29 juni tot en met 24 juli 2022 aan onze inwoners hebben voorgelegd. Met onder meer deze enquête zetten we de eerste stap om samen met inwoners, verenigingen, organisaties en bedrijven de omgevingsvisie Loon op Zand 2040 te maken. Hiernaast vind je een samenvatting van de resultaten.

Wie hebben de enquête ingevuld?
In totaal hebben 484 mensen de enquête geheel of gedeeltelijk ingevuld. Onderstaande grafieken laten zien waar de deelnemers vandaan komen en wat hun leeftijd is.

Waar wonen de deelnemers van de inwonersenquête

Wat is de leeftijd van de deelnemers van de inwonersenquête

Wat gaan we doen met de resultaten?
De resultaten van de enquête geven een beeld van wat onze inwoners waarderen aan hun omgeving en aan welke thema's we extra aandacht moeten geven bij het opstellen van de omgevingsvisie. Hierna gaan we in het najaar van 2022 met onze inwoners en maatschappelijke organisaties nader in gesprek over de toekomst van onze dorpen en het buitengebied. De resultaten van de enquête gebruiken we om de gespreksonderwerpen te bepalen.

Inwonersenquête L

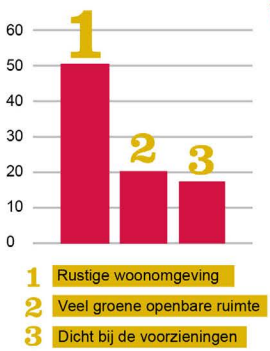
Typisch Loon op Zand

Op welke plek ben je het meest trots?

Wat draagt het meest bij aan jouw woonplezier?

Woonplezier

7,8

Loon op Zand 2040

Meest gewaardeerd

1. Natuur, duinen, bos, heide
2. Rust, ruimte, gemoedelijk, dorps, vriendelijk
3. Groen
4. Voorzieningen, winkels
5. Efteling

Minst gewaardeerd

1. Onderhoud (groen)
2. Voorzieningen, dorpscentra, winkels
3. Verkeer, infrastructuur, parkeren
4. Efteling (drukte)
5. Woningen

Hoe trots op bepaalde kenmerken

Hoe belangrijk dat de gemeente dit aanpakt:

Opvallende resultaten enquête Loon op Zand

Wonen doelgroepen

Inwoners geven aan dat inspelen op de woonbehoefte de grootste opgave is waarmee de gemeente aan de slag moet. De woonbehoefte voor starters wordt door inwoners het grootst gezien, maar ook voor ouderen, jongeren, gezinnen, zorgbehoevenden en alleenstaanden is de woonbehoefte groot volgens inwoners.

Speelplekken

De hoeveelheid plekken waar kinderen en jongeren in de omgeving kunnen spelen, sporten en bewegen vinden inwoners gemiddeld genomen voldoende.

Geluidsoverlast

Ongeveer een derde van de inwoners ervaart nooit geluidsoverlast. Bij mensen die wel geluidsoverlast ervaren zijn de grootste veroorzakers verkeer (27%) en geluid van de buren (22%).

Luchtkwaliteit

Bijna de helft van de inwoners geeft aan nooit last te hebben van een slechte luchtkwaliteit, namelijk 47% procent. Als inwoners wel een slechte luchtkwaliteit ervaren komt dat voornamelijk door verkeer (18%) en houtstook (17%).

Gezondheid

Om de leefomgeving gezonder te maken vinden de meeste inwoners groen belangrijk. Ook minder verkeer, geluid en luchvervuiling wordt veel genoemd.

Recreatie

Veel inwoners vinden recreatie een pluspunt in de gemeente, omdat hierdoor veel natuur en groen aanwezig is. Ook zien inwoners de Efteling als pluspunt. Andere pluspunten zijn de werkgelegenheid, toegankelijkheid en voorzieningen waar de recreatieve sector in de gemeente voor zorgt.
Het merendeel van de inwoners ziet drukte door recreatie als het grootste minpunt. Dit is zowel verkeersdrukte als drukte in natuur- en recreatiegebieden. Hierdoor noemen inwoners ook de Efteling als minpunt, omdat deze veel verkeer aantrekt.

gemeente Loon op Zand

2 Gebiedskwaliteiten

De gemeente Loon op Zand kent vele kwaliteiten. Met name het buitengebied kent bijzonder natuurgebieden en cultuurhistorie. Meerdere natuurgebieden zijn beschermd en en kennen bijzondere natuurwaarden. Hieronder gaan we kort in op de ontstaansgeschiedenis van de gemeente, de algemene kenmerken per gebiedstype, gevolgd door bijzondere plekken in het buitengebied. Daarna gaan we nader in op de opbouw, de kenmerken en kwaliteiten van de dorpskernen.

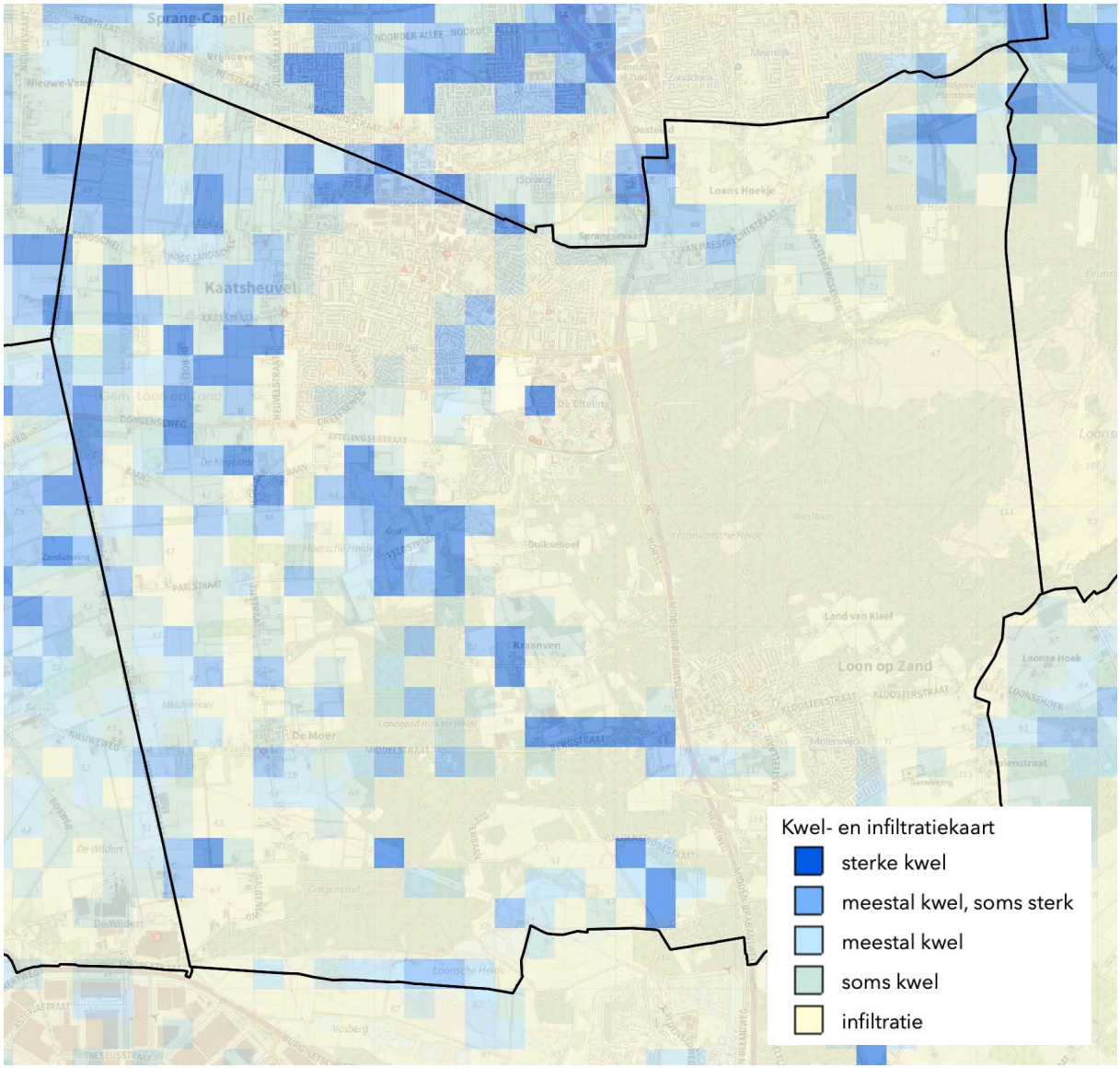
Gebiedsbeschrijving en ontstaansgeschiedenis

De gemeente Loon op Zand ligt in het uitgestrekte dekzandlandschap in het midden van de provincie Brabant. Loon op Zand kent een gevarieerd zandlandschap. Op de hoogtekaart is goed te zien dat het landschap in hoogte afloopt van het zuidoosten naar het noordwesten. Hierdoor is er een sterk gradatieverschil.

Het landschap is gevormd na de laatste ijstijd toen de wind vrij spel had en een dikke laag zand op het toen nog kale landschap afzette. Het resultaat was een golvend zandlandschap. In dat zandlandschap sneden zich beken in om het regenwater af te voeren. Op de grens van hoge zandruggen en de lage beekdalen vestigden zich de boerderijen en buurtschappen, van waaruit het land in de loop der eeuwen steeds verder werd ontgonnen en in gebruik werd genomen. Door de ingebruikname van dit landschap is het cultuurlandschap ontstaan dat we nu kennen. Rond de dorpen Loon op Zand en Kaatsheuvel vinden we de oude bouwlanden, gronden die eeuwenlang zijn bemest en daardoor een goede bodemvruchtbaarheid kennen. Buiten de dorpen en buurtschappen zijn door overbegrazing stuifzanden ontstaan. De Loonse en Drunense Duinen zijn hier het grootste restant van in Nederland en vormen een uniek natuur- en recreatiegebied.

Buiten de oude bouwlanden is de ontginning ten behoeve van de landbouw pas veel later op gang gekomen. Eerst bestonden deze ontginningen nog uit kleine individuele ontginningen, waaromheen ook bosjes, houtwallen en stukken heide bleven bestaan. De wegen volgen hier de contouren van het landschap en zijn daarom kronkelig. Dit zijn de halfopen ontginningen.

Aan de westkant van de gemeente waren vroeger natte heidegronden te vinden. Vanaf de 21e

Afbeelding 2. Kwel en infiltratie (bron: Provincie Noord-Brabant)

eeuw is een deel van het gebied meer grootschalig en planmatig ontgonnen. Dit leidde tot een veel rechtlijniger landschap. Het gebied is vrij open, alleen langs de wegen zijn bomenrijen te vinden. Richting de natuurgebieden ontstaat een kleinschaliger landschap met meer bosschages. De weides en bouwlanden worden veelal begrensd door smalle sloten. Dit worden de jonge ontginningen genoemd.

In het noordwesten van gemeente ligt een laag gelegen nat gebied. Dit gebied maakt deel uit van de Langstraat. Door de stagnatie van water is hier laagveen ontstaan. Het gebied is ontwaterd om het in gebruik te kunnen nemen voor de landbouw. Er lopen bebouwingslinten door het gebied die oost-west georiënteerd zijn. Het verkavelingspatroon is te herkennen aan de smalle strookverkaveling met sloten en heggen die overwegend voor grasland gebruikt worden.

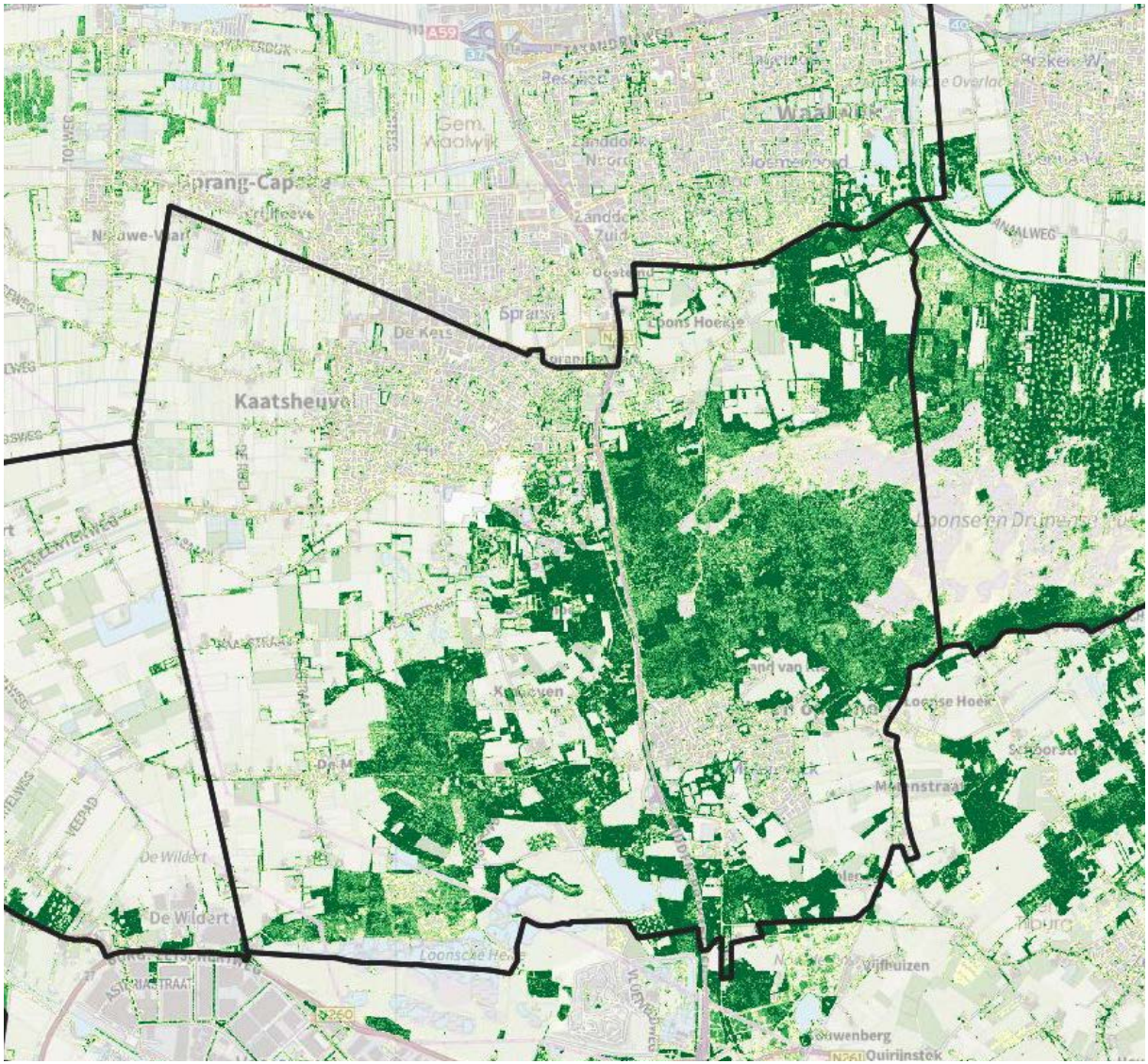
Als gevolg van bovenstaande vormende processen zien we op hoofdlijnen de volgende landschappen binnen de gemeente:
- De hooggelegen bos en stuifzandgebieden
- De halfopen gebieden
- De jonge ontginningsgronden
- De oude ontginningsgronden

Watersysteem

Het watersysteem van de gemeente kent één hoofdwaterloop genaamd de Blauwe Loop. Deze loopt van Loon op Zand naar het noordwesten. Het buitengebied ten oosten van Loon op Zand watert richting het oosten af waarna het uiteindelijk in de Zandleij terecht komt. Het gebied ten noorden van de Loonse duinen watert af richting Waalwijk. Het gebied ten westen van de Loonse duinen watert af richting het westen. Op de hogere zandgronden zijn maar weinig waterlichamen te vinden in de vorm van sloten en greppels. Daarnaast staat in veel greppels niet permanent water, omdat veel water makkelijk kan infiltreren. In de jonge en oude ontginningsgebieden zijn veel meer smalle sloten te vinden. Deze sloten zorgen ervoor dat het grondwater op het gewenste peil blijft voor de agrarische activiteiten in het gebied. Op de zandgronden zijn enkele schijnwaterspiegels te vinden. Dit zijn de vennen die zich hebben ontwikkeld doordat er lokaal in de bodem een ondoordringbare laag ligt. Dit kunnen oerbanken of een laag leem zijn die er ooit is afgezet.

Kwel en inzijging
In het grootste gedeelte van de gemeente vindt inzijging van water plaats, omdat de zandgronden ervoor zorgen dat regenwater makkelijk kan infiltreren. Alleen in het uiterste zuiden en noordwesten van de gemeente komt kwel voor. In het zuiden komt bij het Leikeven kwel voor. In het noordwesten komt de kwel voor in de jong en oude ontginningsgebieden.

Waterbuffering
In de gemeente hebben we nu geen regionale waterbergingsgebieden. Wel zijn er meerdere gebieden aangewezen als te ‘reserveren waterberging’. De grootste gebieden zijn te vinden tussen de Loonse Duinen en Huis ter heide, ten zuiden van Huis ter heide bij Leikeven.

Afbeelding 3. Bomenkaart Nederland (bron: RIVM, 2020)

Bijzondere kwaliteiten in het buitengebied

Loonse en Drunense Duinen
De Loonse en Drunense Duinen vormen een uniek natuurgebied. Het is met 270 hectare aan stuifzand een van de grootste stuifzandgebieden van Europa. Het verstoven zand heeft geen goede bodem kunnen vormen en bestaat daarom nog altijd uit bos, heide en stuifzanden. De stuifzandgebieden zijn nog van een hoge aardkundige waarden, omdat er nog steeds actieve stuifzandprocessen aanwezig zijn. Veel delen van de bossen bestaan uit naaldbomen. Richting de voormalige nattere heidegronden komen meer loofbomen voor. Door de schrale voedselarme omstandigheden van het stuifzand komen er veel bijzondere zeldzame soorten planten, insecten en reptielen voor.

Huis ter Heide
Het andere grote natuurgebied in de gemeente is Landgoed Huis ter Heide. Dit gebied is ontstaan doordat in de 14de eeuw het gebied is afgegraven voor de turfwinning. Op het afgegraven gebied ontstond vervolgens een heidegebied wat de naam kreeg “de Groote Bodem”. In de 19de eeuw is er de langgevelboerderij “Het Bodemhuis” gebouwd en is er begonnen de gronden geschikt te maken voor landbouw. Door de groeiende vraag naar naaldhout is het landbouwgebied uiteindelijk omgevormd naar een productiebos met naaldhout. De Groote Bodem is na de laatste bewoners langzaam vervallen en uiteindelijk gesloopt. Het landgoed is nu vooral een aantrekkelijk natuurgebied waar recreanten op af komen, doordat het een rustig gebied is en veelzijdig is. Er zijn droge bosgebieden en natte gebieden met heide en vennen, zoals het Leikeven. Dit zorgt voor een grote diversiteit aan vogels. In de nattere gebieden zijn bergeenden, zilverreigers en steltlopers te vinden. In de bossen juist de groene specht, buizerds en sperwers. Op het landgoed is ook een natuurbegraafplaats, waar mensen in een natuurlijke omgeving begraven kunnen worden.

Landgoed Pauwels
Landschapspark Pauwels is een gebied met een omvang van ongeveer 6.500 hectare, dat ligt ingeklemd tussen de noordelijke stadsrand van Tilburg en Nationaal Park De Loonse en Drunense Duinen. Aan de westkant wordt het gebied globaal begrensd door De Moer en in het noordwesten Kaatsheuvel. Aan de oostkant wordt het gebied globaal begrensd door de N65, de Leemkuilen en Biezenmortel. Het park is vernoemd naar Paulus I van Haastrecht die heer was van heerlijkheid Loon op Zand.

Landschapspark Pauwels bevat verschillende historisch-geografische landschappen, met specifieke eigenschappen, kenmerkend voor de overgang tussen het Brabantse zandgebied en de (voormalige) veenlandschappen. Hierbinnen zijn halfopen agrarische landschappen, natte natuurgebieden die gevoed worden door kwelwater afkomstig van de Loonse en Drunense Duinen en meerdere bospercelen en heidevelden op drogere zandgronden te vinden. Het landschapspark heeft is al aantrekkelijk om in te recreëren, maar heeft de potentie om een aaneengesloten recreatiegebied te worden, waar ook ruimte is voor andere functie, zoals water, duurzame landbouw en biodiversiteit.

Het Witte Kasteel
Het kasteel van Loon op Zand is een cultuurhistorisch waardevol kasteel complex, dat beter bekend staat als het “Witte kasteel”. Het kasteel is een neoclassicistisch kasteel uit 1777. De kelder van het kasteel stamt zelfs uit de 14de eeuw wat onderdeel was van een voormalig middeleeuws bouwwerk. Er hebben veel verschillende welvarende families in het kasteel gewoond, waaronder de heer Pauwels. Ook Lodewijk XIV en Napoleon hebben in het kasteel verbleven. Het bijhorende landgoed is 4 hectare groot en omvat een Engelse, een Franse, een gazon- en een bostuin. Het complex is ook vele oude eiken en linden bomen rijk uit 1850 komen. Het kasteel heeft een opvallende oprijlaan die bijna vanuit het centrum van Loon op Zand begint. Het kasteel complex is extra waardevol voor inwoners van Loon op Zand, omdat het tegen de dorpskern aanligt wat voor een speciale sfeer zorgt. Daarnaast zijn de verschillende tuinen uitloopgebieden voor inwoners.

Landgoed Plantloon
Landgoed Plantloon is een landgoed ten noorden van de Loone en Drunense Duinen. Het landgoed is volgens de Engelse landschapstijl ingericht met fraaie lanen, loofbossen, hoeves en weilanden met houtwallen. Langs de lanen staan eiken- en beukenbomen. De beuken zijn hele mooie statige bomen die het landgoed allure geven. De afwisseling tussen bossen en landbouwgronden is aantrekkelijk voor verschillende dieren. Het landgoed is een leefgebied voor holenbroeders, zoals spechten. De weilanden op Plantloon zijn goede leef- en broedplekken voor verschillende vogels, waaronder de putter. Het afwisselde landschap is een goede leefomgeving voor kleine dieren die als prooi dienen voor verschillende roofvogels als de buizerd, sperwer en uilen. Op het landgoed is ook een overblijfsel van de turfhistorie van de omgeving terug te zien, door een oude turfvaart.

Het linten structuur van Kaatsheuvel als onderdeel van de Langstraat
Kaatsheuvel is ontstaan door verschillende lintbebouwingen die samenkwamen bij het centrum van Kaatsheuvel. De linten in Kaatsheuvel staan niet op zichzelf. Ze vormen één van de ‘lange straten’ van de Langstraatregio. Het ontstaan van deze lange lijnen hangen samen met het karakteristieke slagenlandschap. De vorm van de straten hebben dus hun oorsprong liggen in het regionale landschap.

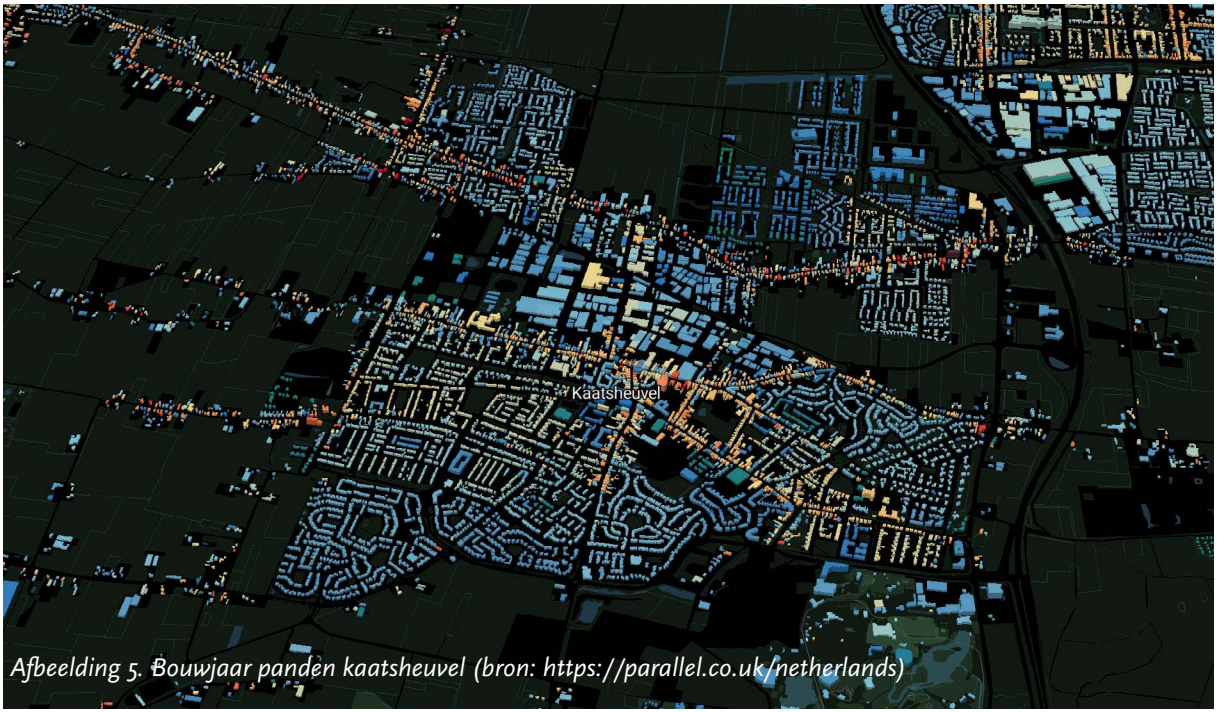
Een deel van de linten ligt in het slagenlandschap, met smalle slootjes en langgerekte kavels. Langs lange lijnen is het veengebied vanaf de middeleeuwen ontgonnen, hier zijn de producten van het land naar de markten vervoerd én zijn de oudste bebouwingen terug te vinden. De zuidelijke linten (Marktstraat, Gasthuisstraat) zijn gelegen op een overgangslandschap: namelijk, het landschap gelegen tussen het veen en de Loonse en Drunense duinen, waar een halfopen coulisselandschap ontstond met bosjes, vennen, houtwallen, bomenlanen, oude bouwlanden en weides. Hier zijn de wegen bochtig, in plaats van rechte lijnen.

Intermezzo: De schoen- en ledernijverheid

De streek De Langstraat staat bekend om haar vroegere florerende schoen- en ledernijverheid. Dus ook in Kaatsheuvel en Loon op Zand. Deze industrie is in de streek succesvol geworden om drie redenen. De aanwezigheid van koeien, eiken en stromend water. Grote delen van moerasgebied langs de Maas zijn ontgonnen nadat boeren aan de Langstraat zijn gevestigd. Deze weilanden lagen nog in contact met het stroomgebied van de Maas, waardoor de weilanden regelmatig overstroomde. Dit zorgde voor gras van een extreem stevig kwaliteit, waardoor er veel voedsel was voor koeien. Van de koeienhuid kon het leer gemaakt worden. Ten zuiden van het moerasgebied liggen de hogere zandgronden waar eikenbomen groeiden en zuiver water in kleine beekjes stroomde. De schors van de eikenbomen werd gebruikt om van koeienhuiden leer te maken, doormiddel van een chemisch proces. Het zuivere stromende water was van belang om de huiden te reinigen. Dankzij het gemaakte en aanwezige landschap is in de omgeving van onze gemeente een bloeiende nijverheid ontstaan.

Afbeelding 4. Lederindustrie Kaatsheuvel (bron: Regionaal archief Tilburg, fotonummer 056412)

Afbeelding 5. Bouwjaar panden kaatsheuvel (bron: https://parallel.co.uk/netherlands)

Afbeelding 6. Bouwjaar panden Loon op Zand (bron: https://parallel.co.uk/netherlands)

De dorpen

Kaatsheuvel

Kaatsheuvel is uit meerdere dorpslinten ontstaan. Waar deze linten samenkwamen is het centrum van het dorp gegroeid. Typerend voor de oude linten is dat deze op de grenzen van drie verschillende landschapstypen liggen. Het westelijke lint van de Rechtvaart-Antoniusstraat-Hoofdstraat-Roestenbergstraat-Vaartstraat vormde de ontginningsas van de oude ontginningsgronden. Richting de jonge ontginningsgronden naar het zuiden liggen de ook de jongere linten, namelijk de Gasthuisstraat en de Marktstraat. Het oostelijke deel van het dorp bestaande uit de wijk de Horst heeft een groen karakter dat aansluit op de bossen van de Loonse en Drunense Duinen. Kaatsheuvel maakt ook onderdeel uit van de Langstraat. Dit is een gebied tussen Den Bosch en Geertruidenberg. De Langstraat was een lange dijk langs moerasgebieden die bescherming moest bieden tegen hoogwater na de St. Elisabethsvloed.

Loon op Zand

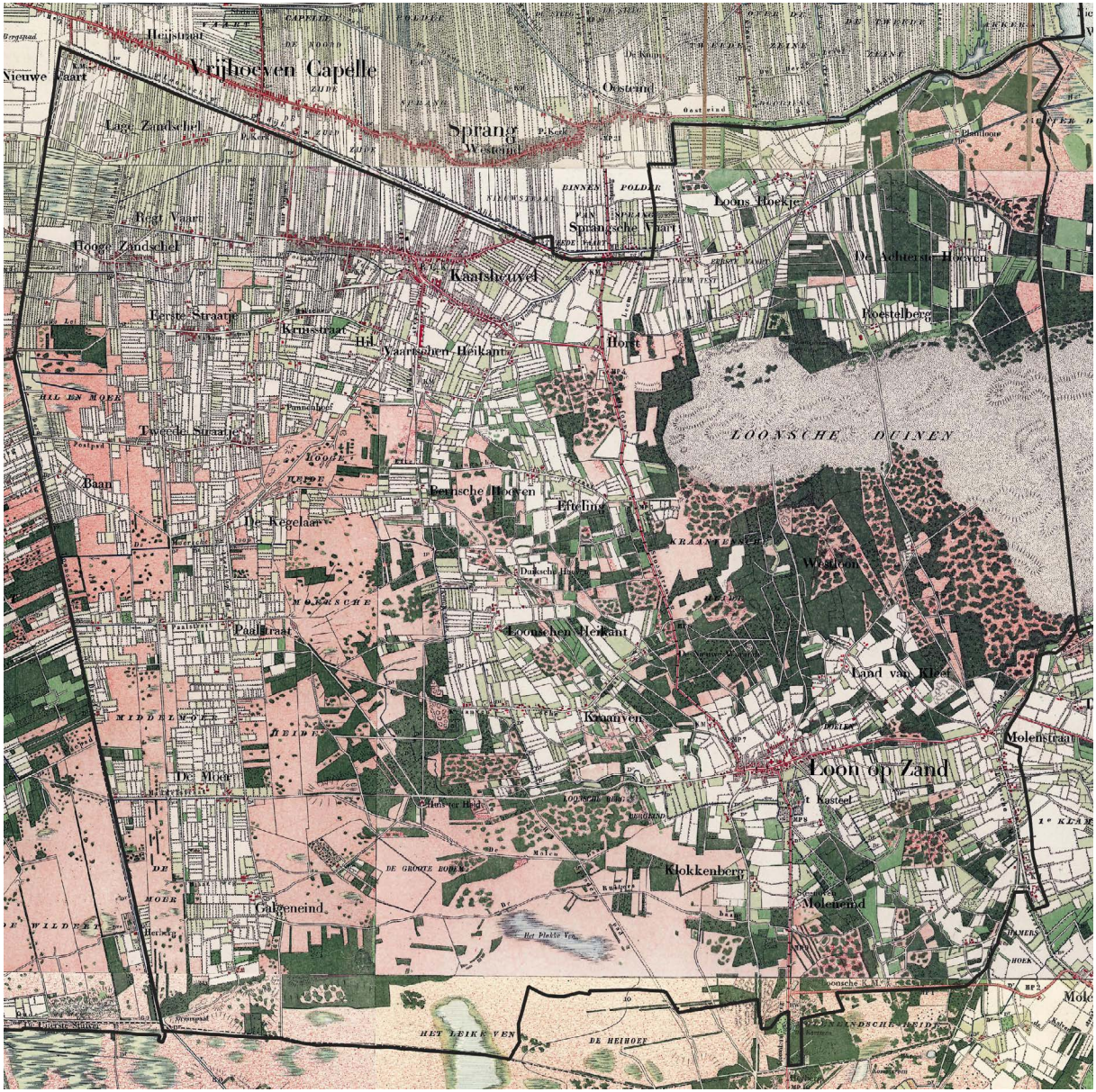
Loon op Zand is als een van de vele gehuchten van de gemeente ontstaan. Doordat het aan twee belangrijke verbindingswegen lag, de noord-zuid verbinding tussen de bisschopsteden Utrecht en Luik en de oostwest verbinding tussen Antwerpen via Breda naar Vught en 's-Hertogenbosch. Het dorp heeft een groen karakter, omdat het onder andere onderdeel is van de Loonse en Drunese Duinen. De wijken van Loon op Zand zijn aanmerkelijk groener dan die van Kaatsheuvel.

De Moer

De Moer is ook ontstaan doordat twee oude linten elkaar kruiste. Deze linten zijn ontstaan bij de ontginning van de toen nog 'woeste gronden', en bevinden zich nu in het jonge ontginningslandschap. Aan de andere kant ligt het dorp ook tegen de bossen van het natuurgebied Huis ter Heide aan.

Afbeelding 7. Bouwjaar panden De Moer (bron: https://parallel.co.uk/netherlands)

Vrijhoeven Capelle
Nieuwe Vaart
Lage Zandschel
Sprang
Oesterend
Loons Hoekje
Hoogen Zandschel
Kaatsheuvel
De Achterste Hoeven
Eerste Straatje
Kruisstraat
Hil
Vaarschen Heikant
Hont
Koestelberg
LOONSCHE DUINEN
Tweede Straatje
Baan
Perrische Hoeven
Efteling
De Kegelaan
Duiksche Hoeven
Paalstraat
Loonschen Heikant
Land van Kleef
Kraanven
Molenstraat
Loon op Zand
De Moer
Klokkenberg
Calgeneind
Molenend
HET LEIKE VEN
DE HEIHOEF

3 Trends en ontwikkelingen

Er is een groot aantal trends en ontwikkelingen dat zorgt voor verandering in de fysieke leefomgeving. Trends en ontwikkelingen zijn één van de drijvende krachten achter verandering en zijn daarom zeer relevant.

De bevolking(samenstelling) verandert

In hoofdlijnen kennen we een vergrijzing van de bevolking. Ook verandert de bevolking door nieuwe inwoners van buitenaf. Wij zijn als gemeente sterk verbonden met de regionale woningmarkt in Tilburg en Waalwijk en de woningdruk neemt daardoor ook in Loon op Zand toe. Daarnaast zijn er steeds meer eenpersoonshuishoudens (zowel jongeren als ouderen). Dit vraagt om andere woningtypes.

De gezonde leefomgeving wordt belangrijker

Gezondheid staat al stevig op de agenda maar wordt nog wezenlijker door de vergrijzende bevolking. Zo lang mogelijk gezond blijven door, o.a. meer bewegen en een schoon milieu worden steeds belangrijker. Het meten aan de kwaliteit van je eigen omgeving (lucht, geluid) wordt steeds normaler en mensen organiseren zich vaker om een gezonde omgeving te eisen.

De wensen van bewoners en bezoekers veranderen

De leefwereld van mensen wordt steeds groter, we worden individualistischer. Tegelijk is er meer aandacht voor goede doelen en betekenisvolheid, maar we leven in meer wisselende en lossere verbanden. Zo binden we ons minder snel aan vaste activiteiten en verenigingen. De keuzevrijheid wordt groter en die ruimte benutten we ook. In onze vrije tijd trekken we er meer op uit en dan gaat het vaker om beleving, luxe, afwisseling etc. Tegelijk is er steeds meer aandacht voor de kwaliteit van de leefomgeving, het groen en de wandelmogelijkheden. Dit wordt door de coronacrisis verder versterkt.

De omgeving waarin we leven verandert

Het klimaat verandert, wat leidt tot kortere hevige buien, maar ook langere perioden van droogte, hogere temperaturen en problemen met hittestress

in stedelijke gebieden. De verandering van klimaat leidt ook tot nieuwe ziektes en plagen. Een andere trend is de teruggang in biodiversiteit.

De economie verandert

Kennis en informatie worden steeds een belangrijker motor in de economie. Dit leidt tot specialisatie en netwerken op verschillende schaalniveaus, zowel lokaal, regionaal als internationaal. Veel bedrijven worden grootschaliger en automatiseren hun werkprocessen. Dat leidt ertoe dat de lokale vraag en aanbod van arbeid steeds vaker niet op elkaar aansluit en de in- en uitgaande pendel groter wordt. Voor bedrijventerreinen zien we een ontwikkeling:

- Van monofunctionele gebieden naar multifunctionele gebieden
- Van grote panden met veel extra ruimte naar kleinschaligere werkruimten, intensiever gebruik op inspirerende en levendige locaties
- Van standalone gebouwen en optimalisatie binnen de perceelgrens naar vergaande samenwerking en organisatie

Daarnaast heeft de coronacrisis de trend van het online winkelen versneld. Dit zorgt voor veranderingen in winkelgebieden.

Verandering in de vrijetijdsmarkt

De vrijetijdsmarkt is hoog competitief geworden door de toegenomen communicatieve en fysieke mobiliteit en door het gegroeide aanbod (outlet centers, meubelboulevards, evenementen, koopzondagen, stedentrips, goedkope vliegvakanties). Die markt kent kritische consumenten die snel van voorkeur veranderen. De echte groei op die markt zit in een thematisch samenhangende clustering van voorzieningen, bijvoorbeeld rond thema's als natuur, entertainment, klassieke stedelijke allure of juist stedelijke vernieuwing, gezondheid, rust en ruimte. Het besef wordt steeds scherper, dat voldoende en goede vrijetijdsvoorzieningen bijdragen bij aan een prettig leefklimaat, gezonde en gelukkige bewoners en een sterkere economie. Ook wordt het vrijetijdsdomein meer en meer erkend als middel om bij te dragen aan het oplossen van grotere maatschappelijke vraagstukken die invloed hebben op en bijdragen aan onze welvaart en ons welzijn.

Het aantal korte vakanties neemt toe. De afgelopen tien jaar is het aandeel short breaks met

75% toegenomen. Van alle vakanties in Europa is 52% een korte vakantie. De dagbesteding van een vakantie ligt hoger bij een korte vakantie dan bij andere type vakanties.

Technologie verandert onze leefomgeving

Door de doorwerking van technologie veranderen onze leefpatronen, we werken veel flexibeler in tijd en plaats, ons koopgedrag verandert sterk, ons vrijetijdsgedrag is intensiever en gevarieerder (gericht op beleving en variatie, buitenshuis eten etc), en ons sociale gedrag is gevarieerder (virtuele sociale netwerken zijn ook in de fysieke wereld zichtbaar).

We bewegen ons anders

Er is sprake van een toenemende mobiliteit. Dat geeft steeds meer druk op wegen en OV. Tegelijk is sprake van een revolutie in de technologie, die ervoor kan zorgen dat we ons steeds veiliger en comfortabeler kunnen verplaatsen. De komst van de elektrische fiets geeft volop kansen om het fietsgebruik (ook over grotere afstanden) verder te bevorderen. En de digitale technologie kan ervoor zorgen dat ook vanuit huis steeds meer kunnen doen. De virtuele vorm van de netwerksamenle¬ving heeft in 2020/2021 een enorme sprong gemaakt. We zijn in een jaar tijd gewend geraakt aan vele vormen van virtuele bijeen¬komsten, en voor een deel zal dat ook zo blij¬ven. Dit heeft ongetwijfeld fysieke gevolgen. Maar de aard van de gevolgen is nog niet duidelijk. Het meest voor de hand liggend is dat mobiliteitspatronen en ontmoetings¬gedrag gevarieerder worden.

Het landelijke gebied verandert

Het landelijk gebied verandert steeds meer in een multifunctioneel leef- en werkgebied. Het aantal landbouwbedrijven neemt al decennia met ongeveer 3% per jaar af en op vrijkomende locaties ontstaan nieuwe functie of wordt gewoond. Ondernemers, burgers en maatschappelijke organisaties komen dichter op elkaar te zitten. Daarnaast spelen allerlei transities die steeds meer invloed krijgen op het aanzien van het landelijk gebied. Zo heeft de energietransitie, waar de opwek van duurzame energie door windmolens en zonnevelden invloed heeft op het aanzien van het landelijk gebied.

De landbouw verandert

De landbouw tendeert al enkele decennia in twee richtingen. Enerzijds is er een trend naar schaalvergroting en specialisatie. Anderzijds een trend naar verbreding en diversificatie. Afgelopen jaren er een toenemende aandacht voor vormen van kringlooplandbouw en natuurinclusieve landbouw.

4 De positie van Loon op Zand in de regio

Positie van de gemeente

De gemeente Loon op Zand kent met Kaatsheuvel, Loon op Zand en De Moer drie dorpen met elk een eigen karakter. Ze ligging. De gemeente heeft enerzijds een rustige groene ligging midden in het Brabantse zandlandschap, anderzijds kent het een grote dynamiek door de ligging van twee belangrijke recreatieve trekkers, de Efteling en de Loonse en Drunense Duinen. De Efteling ontving afgelopen jaren meer dan 5 miljoen bezoekers per jaar en is daarmee het grootste attractiepark van de Benelux. De Loonse en Drunense Duinen trekt jaarlijks 1,2 miljoen bezoekers.

De gemeente Loon op Zand is daardoor te typeren als een recreatieve groene (woon)gemeente met hechte dorpen (zie o.a. het rapport 'bestuurlijke toekomst Loon en Zand, Berenschot).

De gemeente Loon op Zand is sterk verweven met de regio. De gemeente heeft veel functionele verbanden met de regio en veel inwoners zijn voor werk en voorzieningen ook gericht op omliggende steden en dorpen, zoals Tilburg en Waalwijk. Tegelijk heeft de gemeente Loon op Zand met haar natuurgebieden en toeristisch recreatieve activiteiten bovenlokale functies in huis. Ook beleidsmatig werkt de gemeente (als organisatie) veel samen met de regio. Loon op Zand is onderdeel van de regio Hart van Brabant, waarin 11 gemeenten samenwerken op meerdere beleidsvelden. Hoewel dergelijke samenwerkingen landelijk steeds sterker worden, is het voor een kleine gemeente als Loon op Zand ook bijzonder belangrijk. Deels komt dit voort uit het feit (kleinere) gemeenten vaak de kennis en capaciteit in de regio benutten om de steeds grotere taken van een gemeente op te pakken. Het rapport van Berenschot ('bestuurlijke toekomst Loon en Zand') geeft aan dat de druk op de gemeente toeneemt, zowel door de verwachtingen van de inwoners, ondernemers en organisaties als door de toenemende regels en afnemende financiële middelen vanuit de landelijke overheid. Daarnaast wil de gemeente veel ambities ook samen met de regio aanpakken.

Doelen in de regionale samenwerking Hart van Brabant

Er zijn in het regionale verband Hart van Brabant meerdere documenten opgesteld en in de maak om de regionale samenwerking tussen gemeenten, provincie en waterschappen beter te organiseren.

Daarnaast worden er ook regionale ontwikkeldagen georganiseerd om samenwerkingsafspraken te maken tussen gemeenten, provincie en waterschappen. Het doel is om integraal samen te werken op verschillende beleidsterreinen. Voor de gemeente Loon op Zand is het belangrijkste thema op regionaal niveau het profileren op het gebied van recreatie en toerisme.

Naast de regio Hart van Brabant is de gemeente Loon op Zand ook onderdeel van het regionale samenwerkingsverband Midpoint Brabant. Hierbij werkt de gemeente niet alleen samen met andere overheden, maar ook met bedrijven, onderwijs, clusters en andere partners. Midden-Brabant ontwikkelen tot dé slimme, duurzame en mensgerichte economische topregio van Nederland is het doel van Midpoint Brabant.

De toeristische ambitie van Loon op Zand past in de regionale speerpunten. De provincie Noord-Brabant wil de komende jaren uitgroeien tot de meest innovatieve en gastvrije regio van Europa

voor kortdurend verblijf. In het hart van Brabant is het aanbod aan dag- en verblijfsrecreatie breed en afwisselend, met als hoofdrolspelers de Efteling en Safaripark Beekse Bergen, maar ook de bossen en vennen rond Oisterwijk en de Loonse en Drunense Duinen. De ambitie van de samenwerkende gemeenten, waaronder de gemeente Loon op Zand, is om de komende jaren te groeien van een binnenlandse naar een internationale bestemming voor toeristen uit heel Noordwest-Europa. De focus ligt daarbij enerzijds op de gezins- en familiemarkt, waarbij andere doelgroepen uiteraard niet worden uitgesloten. Deze groei wil de gemeente realiseren in balans met de omliggende natuur. Anderzijds zet men in op langer meerdaags verblijf zodat niet één maar meerdere attracties, locaties en/of ondernemingen bezocht kunnen worden (rapport ‘bestuurlijke toekomst Loon en Zand, Berenschot). De gemeente Loon op Zand in de regio de kartrekker is op het gebied van recreatie & toerisme vanwege onze grote toeristische trekkers.

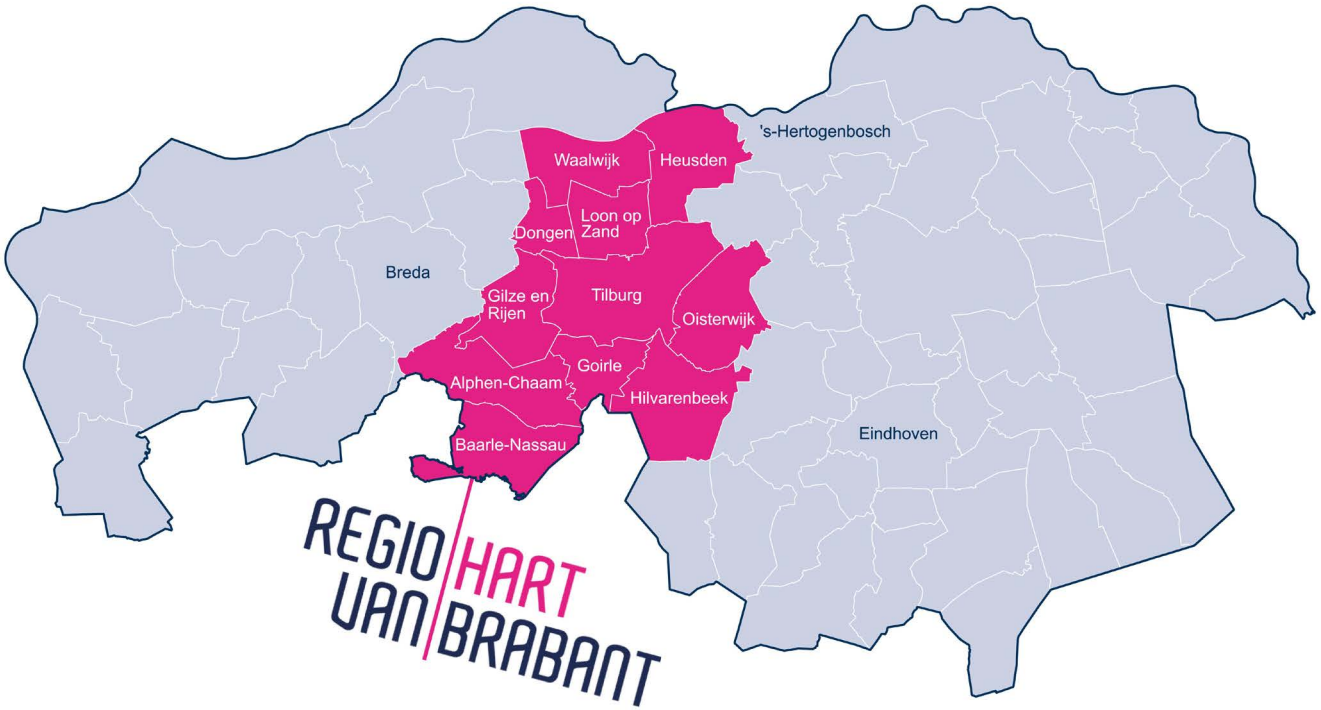
Meerdere regionale documenten bevatten belangrijke doelstellingen voor de toekomstige ontwikkeling van de gemeente Loon op Zand, zoals:
- Strategische meerjarenagenda Hart van Brabant
- (Be)leefbaar Brabant, leisure for a better society (2021-2024)

- Regionale Beleidsagenda Mobiliteit Hart van Brabant

Daarnaast kent de regio afstemming in de fysieke leefomgeving via de Regionale Omgevingsagenda (ROA) en de regionale investeringsagenda (RIA). Momenteel wordt een gezamenlijk verstedelijkingsakkoord opgesteld voor de regio Breda-Tilburg. In het verstedelijkingsakkoord wordt uitgewerkt hoe de gemeentes samen gaan werken op het gebied van woningbouw, bereikbaarheid, klimaat/energie, landschap/water en economie. Verder bestaan er regionale woningbouwafspraken en regionale bedrijventerreinafspraken waarin de uitbreidingsbehoefte van woningbouw en bedrijventerreinen worden afgestemd.

Ook op gezondheidsterrein worden er veel regionaal samengewerkt. Zo maakt de GGD een regionale gezondheidsnota. Een aantal belangrijke doelen en ambities voor de gemeente Loon op Zand in regionaal verband zijn:

- Een slimme economie met een hoger economisch rendement door te investeren in innovatie in de maakindustrie, logistiek en vrijetijdseconomie (Strategische meerjarenagenda Hart van Brabant).
- Een slimme samenleving, waarin het ecologische kapitaal wordt gekoesterd en verder ontwikkeld. Daarnaast zet de regio in op een gezonde samenleving, waarin inwoners veerkrachtiger zijn (Strategische meerjarenagenda Hart van Brabant).
- De regio wil uitgroeien tot de Leisure regio van Noordwest-Europa, waar hoogwaardig en toegevoegde recreatieven en toeristische voorzieningen te vinden zijn voor gezinnen en families. Om tot het gewenste leisurecluster te kunnen groeien wordt in dit visiedocument ook een versterking van de verblijfsaccommodaties bepleit die jaarrond open zijn. Om meer bezoekers naar de regio te trekken wordt ingezet op de “driehoek” natuur (het ‘eetbare’ en beleefbare landschap van de groene kamers), cultuur (performing arts, evenementen, entertainment) en gastvrijheid (thematisch en kwalitatief onderscheidend verblijf). Om deze drie pijlers te versterken is er meer leisure-content nodig in de regio en zal er een schaalsprong gemaakt moeten worden ((be)leefbaar Brabant, leisure for a better society (2021-2024) & rapport Dreamport Brabant).
- In de regionale beleidsagenda mobiliteit heeft de regio een gezamenlijke visie en actieplan neergelegd ten aanzien van de bereikbaarheid van de regio. Daarbij gaat het niet alleen om voldoende en goed ingerichte wegen, maar ook om andere slimme en schone vormen van vervoer. Om op een gezonde, veilige en prettige manier te kunnen leven, gaat de visie uit van een slimmer en mobiliteitssysteem. Daarnaast bevordert het systeem de gezondheid van mens en omgeving. Dat maakt van de openbare ruimte (weer) een plek waar het fijn is om met elkaar te zijn. Een ruimte voor sociale en economische dynamiek (Regionale Beleidsagenda Mobiliteit Hart van Brabant).

Afbeelding 8. Ligging regio Hart van Brabant

5 Opgaven per thema

Water, klimaat en bodem

Wat speelt er

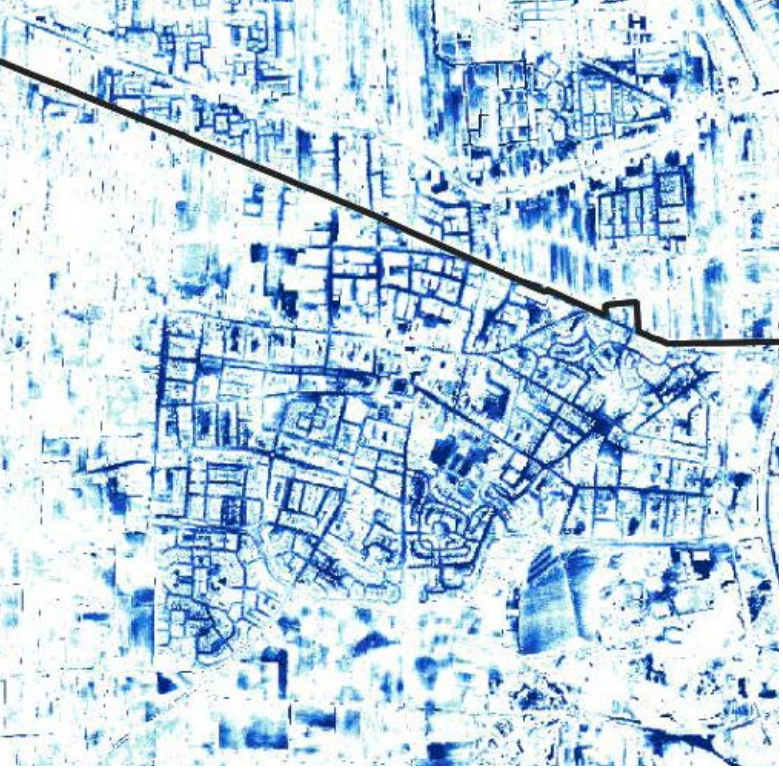
Als gevolg van veranderingen in het klimaat verandert onze fysieke leefomgeving. De belangrijkste veranderingen in het klimaat die voor onze gemeente van belang zijn, zijn de veranderende weerpatronen en een hogere gemiddelde temperatuur. Als gevolg van veranderende weerpatronen zullen we te maken krijgen met pieken in de neerslag met kortere en hevigere buien. Daar staan langere perioden van droogte tegenover. De korte en hevigere buien zullen voornamelijk overlast veroorzaken in het stedelijk gebied, waar veel verhard oppervlak aanwezig is waardoor regenwater niet kan infiltreren en afstroomt naar de laagstgelegen plekken.

Huidig beleid

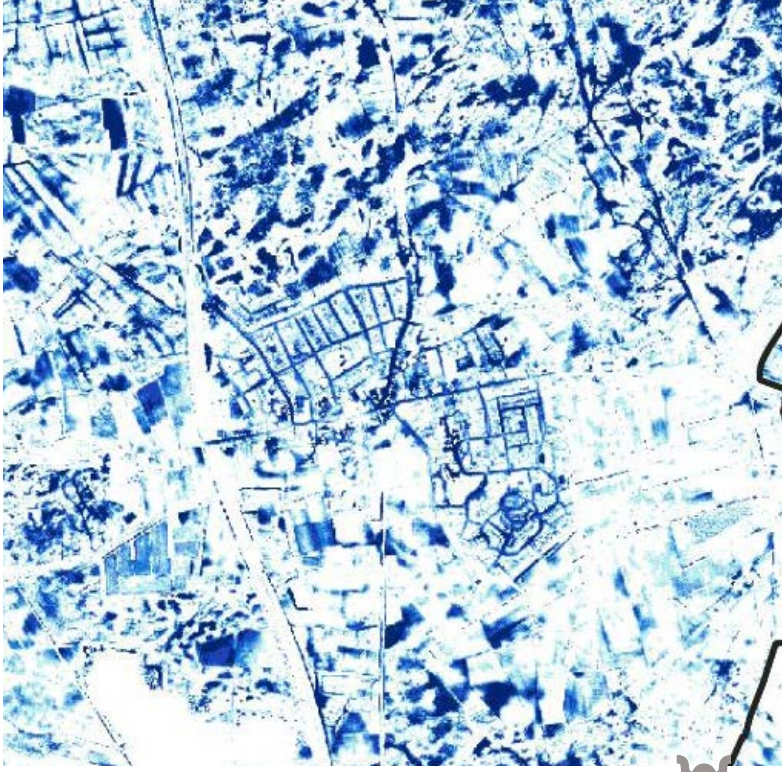
De gemeente heeft één document waarin het beleid en de doelen zijn verwoord voor de thema's water, klimaat en bodem, het programma Water en Riolering (PWR, 2020). Daarnaast heeft de gemeente beleidsdocumenten die meer gericht zijn op inventarisaties, uitvoering en/of handhaving:

- Eindrapportage klimaatstresstesten Hart van Brabant
- Klimaatonderlegger Hart van Brabant
- Nota bodembeheer
- Bodemkwaliteitskaart

Belangrijk doel in het PWR is dat bij nieuwe ontwikkelingen de volksgezondheid voorop staat en dat er gewerkt moet worden aan een water robuust en klimaatbestendig watersysteem dat duurzaam en levenscyclusgericht is. De speerpunten en doelen in het PWR zijn voornamelijk gericht om de gevolgen van klimaatsverandering in het stedelijk gebied aan te pakken. In het PWR worden geen ambities beschreven hoe de gemeente gevolgen door klimaatverandering in het buitengebied wil aanpakken. De projecten zijn gericht op de openbare ruimte en riolering. Als er een riolering wordt vervangen wordt er een gescheiden rioolstelsel aangelegd en de openbare ruimte klimaat adaptief ingericht.

Afbeelding 9. Waterdiepte in Kaatsheuvel bij Piekbui 140 mm in 2 uur (bron: klimaateffectenatlas)

Afbeelding 10. Waterdiepte in Loon op Zand bij Piekbui 140 mm in 2 uur (bron: klimaateffectenatlas)

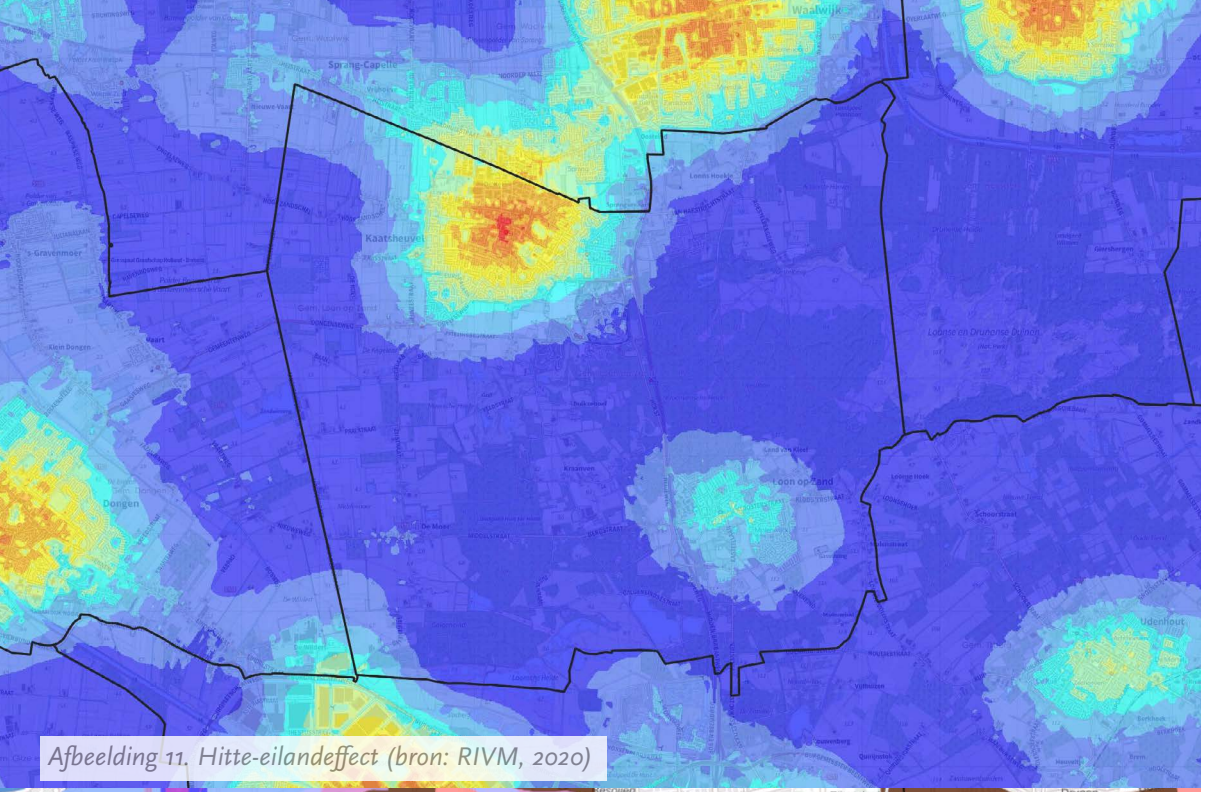
Wensen van stakeholders en inwoners

Verschillende stakeholders geven aan dat meer water vastgehouden moet worden, dat tijdens droge periodes gebruikt kan worden. Ook zal op meer plekken regenwater langer de tijd moeten krijgen om in de bodem te kunnen infiltreren, waardoor het grondwaterpeil tijdens natte periodes verhoogd wordt. Daarnaast geven stakeholders aan dat in het stedelijk gebied nog meer aandacht moet komen voor klimaatadaptatie, om zowel de gevolgen van hevige regen buien als hitte stress tegen te gaan. Hierbij wordt door een stakeholder specifiek aangegeven dat minder kapitaalkrachtige inwoners ondersteund worden om hun eigen woonomgeving klimaat adaptief te maken.

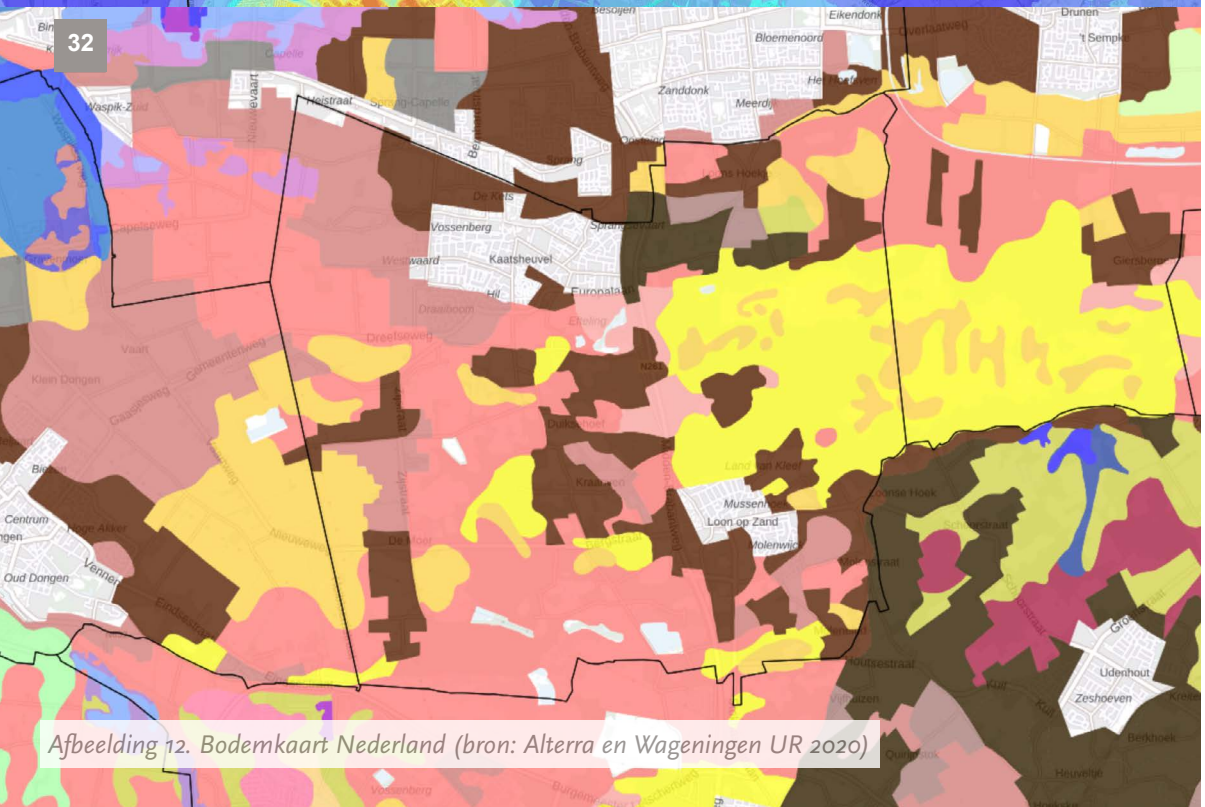
Opgaven

Klimaatbestendige inrichting van stedelijk gebied

We hebben in onze gemeente gedeeltelijk een gemengde riolering en gedeeltelijk een gescheiden rioolsysteem. Op termijn willen we alles gescheiden hebben. In 2014 heeft een korte hevige regenbui (van maar liefst 135 mm) voor veel overlast gezorgd in Kaatsheuvel. Sinds die tijd worden de grootste knelpunten in het stedelijk gebied aangepakt. De belangrijkste maatregelen zijn de aanleg van een blauwe ader en een ondergrondse berging. Volgens de klimaatstresstest zijn erin zowel Kaatsheuvel als Loon op Zand nog veel plekken waar wateroverlast kan ontstaan door hoosbuien.

Afbeelding 11. Hitte-eilandeffect (bron: RIVM, 2020)

Afbeelding 12. Bodemkaart Nederland (bron: Alterra en Wageningen UR 2020)

Een opgave voor de omgevingsvisie is om te zorgen dat we hevige regenbuien beter kunnen opvangen.

Daarvoor zullen we meer moeten afkoppelen en ruimte vinden om water te bergen. Belangrijke vraag bij deze opgave is welke ambitie de gemeente wil en kan hanteren. Maatschappelijke partijen wijzen ons erop dat groepen met een lagere financiële draagkracht lastiger deel kunnen nemen aan deze ontwikkelingen. Aanvullende opgave is daarom om bij deze transities aandacht te houden voor alle groepen in de samenleving.

Hitte
Langere warme (en droge) perioden leiden ook tot hittestress. Dit zou in eerste instantie in Kaatsheuvel kunnen voorkomen, omdat daar grotere gebieden verhard zijn met minder grote bomen. Met name voor ouderen kan hittestress voor gezondheidsproblemen zorgen. Uit onderzoek blijkt dat zij sneller uitdrogen en 'het ergens naar toegaan', bewegen of ontmoeten, vermindert. Groen, water en ruimte tussen de bebouwing helpt om dit effect te verkleinen. In de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie is afgesproken dat gemeenten in 2020 klimaatbestendig moeten handelen en in 2050 (zo goed mogelijk) klimaatbestendig moeten zijn.

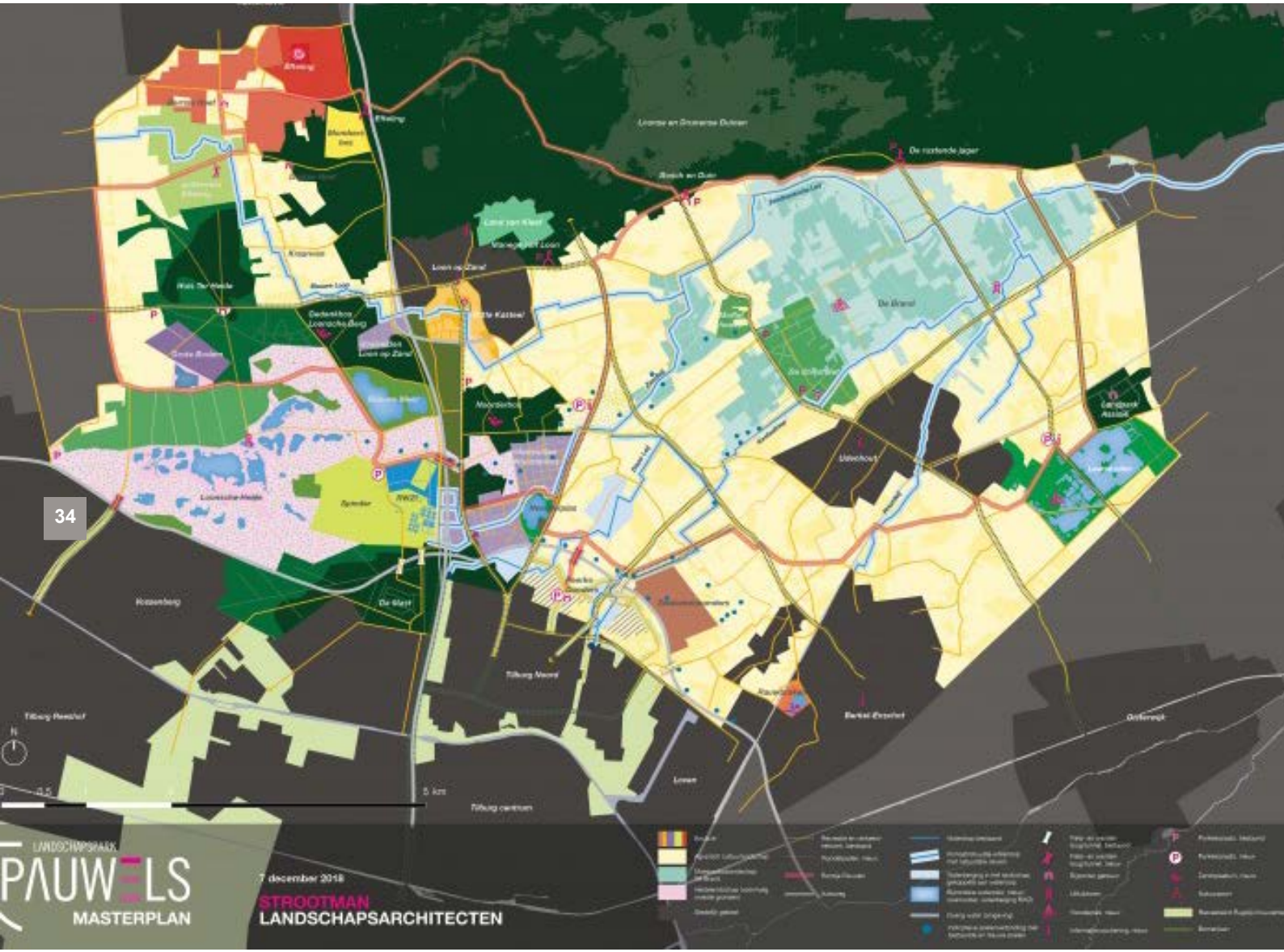
Een opgave voor de omgevingsvisie is inzetten op een inrichting van de openbare ruimte die meer verkoeling en schaduw geeft.

Droogte
De toenemende droogte zal voornamelijk effect hebben op de hogere zandgronden waar bodem sneller uitdroogt. In meerdere watergangen stroomt niet het hele jaar door water. In delen van het buitengebied zijn gevolgen door de droogte ook bij de bodem te zien. De bodem kan na een langere periode van droogte niet meteen water opnemen. Dit betekent dat het water van één korte regenbui niet de grond intrekt, maar afspoelt richting de sloten. Daarnaast zullen ook de veengronden in het westen sneller kunnen dalen als er niet voldoende water afgevoerd kan blijven worden in droge zomers (duurzaamheidsvisie Loon op Zand). In het verleden hebben we het watersysteem op veel plekken aangepast. Momenteel loopt er een initiatief om de Zandleij af te koppelen en weer te verbinden met de Blauwloop. Op die manier kan de waterbeschikbaarheid bij het Witte Kasteel en ten noorden van Huis ter Heide worden verbeterd.

Een opgave voor de omgevingsvisie is om water in landbouwgebieden langer vast te houden (buffers,

sponswerking), rekening houdend met de belangen van agrariërs in het gebied. Een belangrijke (onderzoeks)vraag bij deze opgave is of water leidend kan worden bij de inrichting en gebruik van het landelijk gebied en het aanwijzen van (nieuwe) ontwikkellocaties.

Meer specifieke opgave is om het historische watersysteem te herstellen t.b.v. de bestrijding van droogte en het verbeteren van de waterbeschikbaarheid.

Afbeelding 13. Masterplan Pauwels (bron: Strootman Landschapsarchitecten)

Natuur en landschap

Wat speelt er

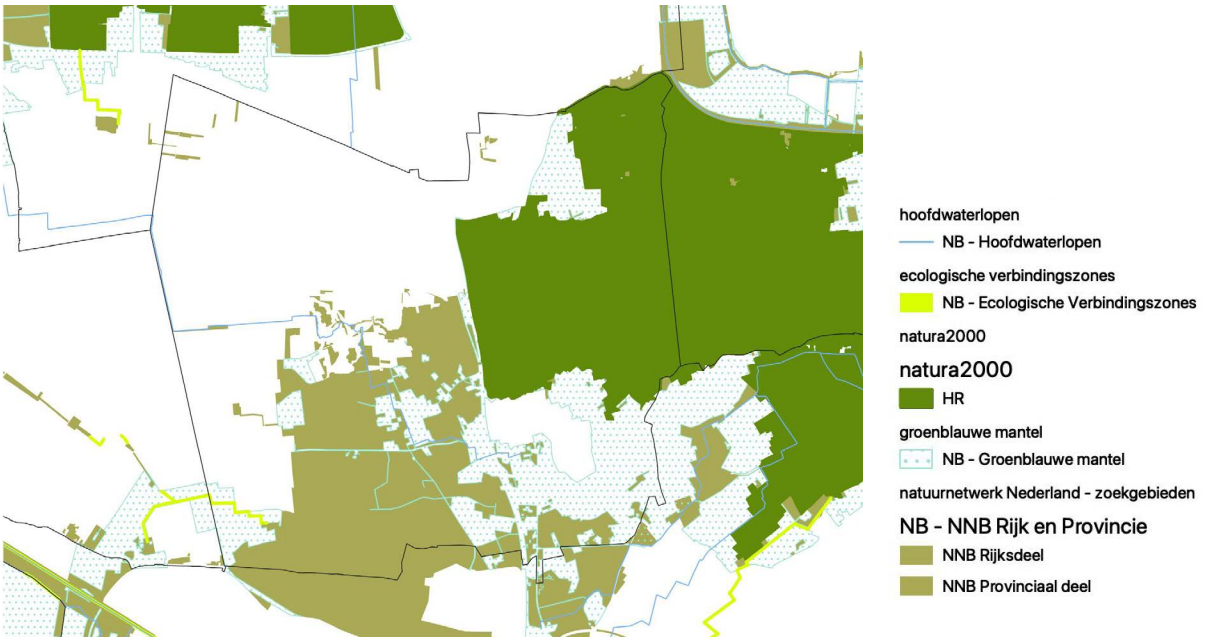
De afgelopen jaren is er hard gewerkt om de bestaande natuurgebieden in de gemeente met elkaar te verbinden. Er is over de N261 een ecoduct gekomen en zijn er onder de weg fauna passages aangelegd. Hierdoor is er een belangrijke verbinding gecreëerd tussen de Loonse en Drunense duinen en Huis ter Heide.

Ondanks dit soort verbeteringen staan veel natuurgebieden in de gemeente nog steeds onder druk, terwijl de natuurgebieden juist erg geliefd zijn onder zowel inwoners als bezoekers.

Op regionaal vlak werken we samen met de gemeente Tilburg en andere gebiedspartners aan het landschapspark Pauwels. Het gebied moet gaan dienen als regionaal stadspark, zodat de gebruiks- en belevingswaarde van groen in de stad worden vergroot. Op deze manier moet er een schakel komen tussen waardevolle natuurgebieden en het stedelijk gebied.

Huidig beleid

De gemeente heeft geen vastgestelde beleidsdocumenten waarin het beleid en doelen zijn verwoord voor de thema's natuur en landschap. Andere overheden hebben wel beleid voor de Natura 2000 gebieden en het Natuurnetwerk Nederland.

Afbeelding 14. Beschermde natuurgebieden (bron: Provincie Brabant en Ministerie van Economische Zaken)

Wensen van stakeholders en inwoners
De natuurgebieden in onze gemeente zijn één van de meest gewaardeerde plekken in de gemeente, volgens inwoners en stakeholders. Ze worden zowel op waarde geschat voor een aantrekkelijk woonklimaat in de gemeente als een aantrekkingskracht voor de lokale (recreatieve) economie. Dit zorgt er echter voor dat veel inwoners een te hoge druk ervaren in de natuurgebieden. Stakeholders geven daarnaast aan hoe de recreatiedruk beter verspreid kan worden over de gemeente, als ook andere landelijke gebieden aantrekkelijk worden voor recreanten. Hierbij zou ook beken moeten worden of verschillende natuurgebieden beter met elkaar verbonden kunnen worden. Stakeholders geven aan dat de kwaliteit van het landschap kan worden versterkt. Met name rond natuurgebieden kan dit een buffer vormen. Ook zijn er specifieke bijzondere plekken die bewaard moeten blijven.

Opgaven
De natuurgebieden worden steeds meer bezocht door inwoners en bezoekers, de recreatiedruk neemt toe. Hierdoor komen deze gebieden en de (natuur)kwaliteiten van deze gebieden onder druk te staan. Ook zorgt het veranderde klimaat ervoor dat de kwaliteiten van de natuurgebieden onder druk komt te staan. Op de hogere zandgronden kan verdroging ervoor zorgen dat bepaalde flora niet kunnen overleven. De verdroging zorgt er ook voor dat de kans op bosbranden toeneemt. Ook de stikstofdepositie zorgt ervoor dat de kwaliteit van natuurgebieden onder druk komt te staan. Dit geldt voornamelijk voor natuurgebieden waar voedselarme biotopen voorkomen. Door de depositie van stikstof kunnen andere planten het gebied overwoekeren, waardoor bijzondere planten verdwijnen. Rond de natuurgebieden bestaat geen druk door recreanten. Dit komt voornamelijk, omdat het landschap niet aantrekkelijk genoeg is voor de meeste recreanten om er te recreëren.

Een opgave voor de omgevingsvisie is om condities te scheppen, waarbij de kwaliteiten van natuurgebieden worden beschermd. Hieronder gaat het zowel om de juist milieu omstandigheden, het voorkomen van verdroging en het tegengaan van een te grote recreatiedruk.

Een opgave voor de omgevingsvisie is om de ecologische en landschappelijke kwaliteiten van het (agrarisch cultuur) landschap te versterken. Deze opgave komt voort uit de behoefte om een bufferfunctie rond natuurgebieden te scheppen, natuurgebieden te verbinden en om specifieke andere kwaliteiten te beschermen.

De vraag naar meer woningen en bedrijventerrein zorgt er steeds vaker voor dat er buiten de huidige stedelijke contouren gekeken wordt. Dit betekent dat het stedelijke gebied wordt uitgebreid ten koste van het landelijke gebied in de gemeente. We hebben als gemeenten een verscheidenheid aan waardevolle landschappen, die vaak ook een cultuurhistorische waarden hebben.

Een opgave voor de omgevingsvisie is om de meest (cultuurhistorisch) waardevolle gebieden te beschermen tegen (stedelijke) uitbreidingen.

Groen

Wat speelt er

Het groene karakter van de wijken in de gemeente verschilt sterk van elkaar. In De Moer en Loon op Zand zijn over het algemeen meer groene wijken te vinden dan in Kaatsheuvel. In de gemeente verschuift het karakter van de bestaande groenstructuren door de vraag van inwoners.

De functie van de traditionele speelplekken verandert. Dit komt deels, omdat bepaalde wijken meer verstenen door een toename aan bebouwing. Hierdoor ontstaat er meer wateroverlast, is er minder openbare ruimte en openbaar groen, waardoor inwoners er elkaar minder kunnen ontmoeten buitenshuis. In de gemeente zijn er ook steeds meer inwoners van een buurt die zelf een stukje openbaar groen willen onderhouden. De gemeente stelt adoptiecontracten met inwoners op, zodat inwoners zelf extra kwaliteiten kunnen toevoegen aan een openbaar groengebied. De gemeente stelt alleen bepaalde randvoorwaarden op.

Huidig beleid

De gemeente heeft één document waarin het beleid en de doelen zijn verwoord voor het thema openbaar groen. Daarnaast heeft de gemeente beleidsdocumenten die meer gericht zijn op de uitvoering en/of handhaving. Hieronder zijn de verschillende beleidsdocumenten benoemd:

- Groenstructuurplan
- Groenbeheerplan
- Integraal beleidsplan openbare ruimte
- Bomenverordening

Het groenstructuurplan heeft als doel dat de hoofd- en nevengroenstructuren bijdragen aan het welzijn en woongenot van onze inwoners, aan klimaatadaptatie en aan het versterken van de biodiversiteit. De kwaliteit van groen bepaalt de mate hoe de gemeente beleefd wordt door inwoners en bezoekers. Als het overige groen opnieuw ingericht moet worden wordt per situatie het openbaar groen anders ingericht. Dit wordt in samenspraak gedaan met omwonenden

Wensen van stakeholders en inwoners

In de inwonersenquête geven inwoners aan dat zij behoefte hebben aan meer openbaar groen, zoals een park in het stedelijk gebied. Het gaat hierbij dan om openbaar groen dat inwoners kunnen gebruiken om elkaar te ontmoeten of waar kinderen veilig kunnen spelen. Daarnaast geven ze aan de het onderhoud van het groen moet verbeteren. Stakeholders voegen hier aan toe dat bij het groenbeheer meer aandacht kan zijn voor biodiversiteit, zodat openbaargroen zowel in het stedelijk als landelijkgebied kan bijdrage aan de natuurwaarden van de gemeente.

Opgaven

Het openbaar groen in de gemeente heeft op veel plekken een lage kwaliteit. Dit komt aan de ene kant door slecht onderhoud op bepaalde plekken. Aan de andere kant is openbaar groen vaak niet aantrekkelijk ingericht, omdat het alleen een grasveldje is. Zowel inwoners als bezoekers waarderen het als openbaar groen goed beheerd wordt en een bepaalde kwaliteitswaarden heeft, waar-

door de omgeving aantrekkelijker wordt.

Een opgave voor de omgevingsvisie is om de kwaliteit van het openbaar groen te verbeteren. Het gaat in deze opgave om het mooier maken van het openbaar groen en het versterken van de biodiversiteit.

Op bepaalde plekken in de gemeente is de aanwezigheid van openbaar groen beperkt, waardoor inwoners niet dichtbij openbaar groen wonen. Dit zorgt ervoor dat inwoners minder geneigd zijn om naar buiten te gaan, om daar te bewegen of te spelen. Daarnaast zijn deze omgevingen sterk versteend, waardoor het zomers warmer kan zijn. Ook zijn dit soort versteende wijken of buurten barrières voor dieren, wat niet tegoeden komt aan de biodiversiteit.

Een opgave voor de omgevingsvisie is om extra groen te creëren in de kernen. Daarmee kunnen meer doorlopende structuren worden gemaakt ter versterking van de biodiversiteit, meer mogelijkheden voor ommetjes en het tegengaan van hittestress in periodes van langdurige droogte.

In veel wijken zijn bestaande groenstructuren nu kijkgroen of speelplekken ingericht voor kinderen. Vanuit inwoners komt steeds vaker de vraag om van het openbaargroen gebruiksgroen te maken en van de speelplekken ontmoetingsplekken te maken, zodat alle inwoners gebruik kunnen maken van het openbaar groen.

Een opgave voor de omgevingsvisie is om het groen te veranderen, zodat het bruikbaarder en aantrekkelijker wordt voor omwonenden.

Wonen

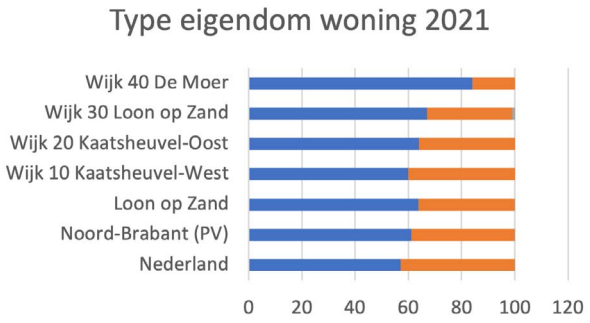
Wat speelt er

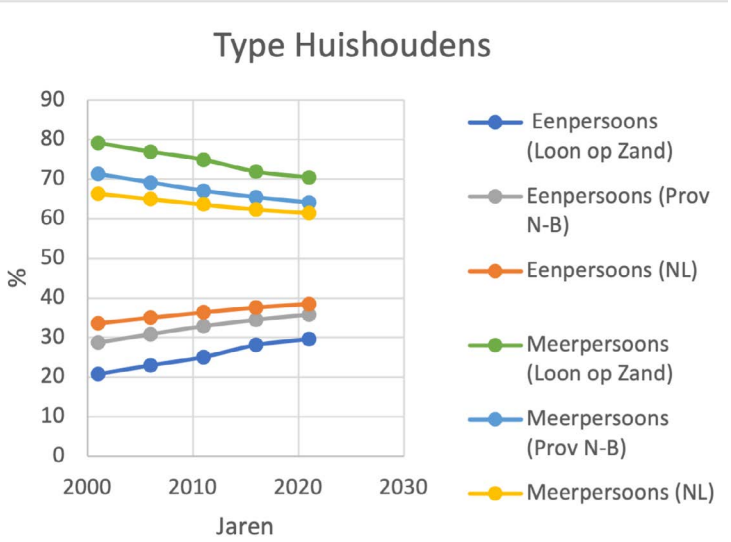
Onze gemeente kent een relatief uniform woningaanbod. Het grootste gedeelte van onze woningen vormen het woonmilieu woonwijk met laagbouw. In deze wijken zijn voornamelijk eengezinswoningen te vinden. Het aandeel hoogbouw en meergezinswoningen is relatief laag in de gemeente als het vergeleken wordt met het landelijke en provinciale gemiddelde. Deze verdeling sluit aan bij de vroegere verdeling van eenpersoons en meerpersoonshuishoudens. In 2001 was bijna 80% van onze huishoudens een meerpersoonshuishouden die behoefte hadden aan een gezinswoning. De afgelopen 20 jaar is deze verdeling meer naar elkaar toegegroeid. Nog steeds is 70% van onze bevolking een meerpersoonshuishouden, maar de trend laat zoel lokaal als landelijk zien dat deze als jaren gestaag afneemt.

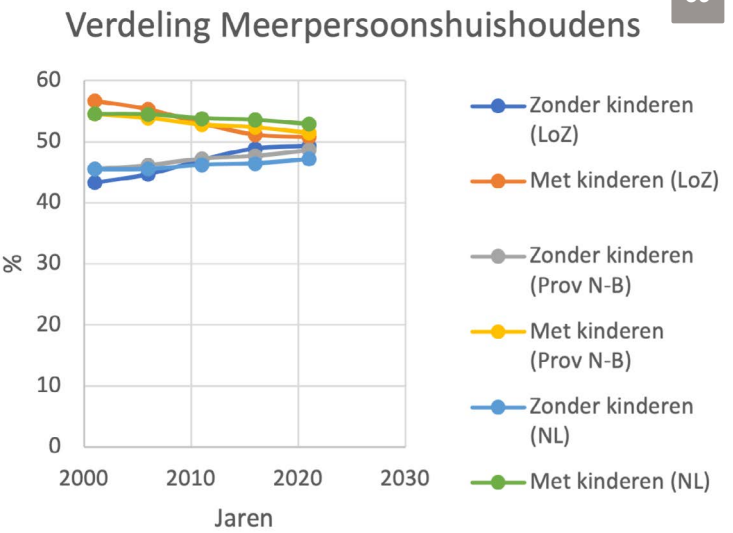
Ongeveer een derde van de woningen in de gemeente zijn huurwoningen, waarvan 24% in het sociale segment. Vanuit de regio is het streven om 25% sociale huurwoningen te hebben in ons bezit. Daar voldoen we nagenoeg aan. Binnen de gemeente komen wel verschillen voor. In De Moer komen aanzienlijk minder huurwoningen voor dan het gemeentelijke gemiddelde. In Kaatsheuvel komen meer huurwoningen voor dan het gemeentelijke gemiddelde. Dit komt onder andere, omdat in bepaalde wijken grote hoeveelheden huurwoningen staan. In Loon op Zand komt het aandeel huurwoningen overeen met het gemeentelijke gemiddelde.

In de gemeente zit de woningmarkt aan twee kan-

ten op slot. Aan de ene kant zijn er 1 of 2 persoonshuishoudens die in een gezinswoning wonen, waardoor gezinnen met jonge kinderen niet kunnen doorstromen. In veel gevallen zijn het senioren die niet kunnen doorstromen, omdat gezinswoningen vaak te groot en/of niet levensloopbestendig zijn of omdat ze meer huur moeten gaan betalen wanneer ze verhuizen. Ook verhuizen ze niet, omdat ze vinden dat er veel bij komt kijken (praktische zaken van een verhuizing) en mist men hier ondersteuning bij. Het is echter moeilijk voor senioren om een kleinere woning te vinden die betaalbaar en levensloopbestendig is. Aan de andere kant worden sociale huurwoningen deels bewoond door huurders die zouden kunnen doorstromen naar een woning in het middensegment, maar deze woningen kunnen nog bezet zijn door gezinnen die niet kunnen doorstromen. Daarom zet de gemeente zowel in op het bouwen van betaalbare woningen voor kleine huishoudens, voor zowel jongeren, starters als senioren. Daarnaast zetten we ook in op woningen van het midden en hoge segment om de doorstroom te bevorderen. Huidig beleid

Huidig Beleid
In de woonvisie staan het beleid en de doelen van de gemeente ten aanzien van het thema wonen verwoord. Daarnaast heeft de gemeente door middel van een regionaal onderzoek factsheets over de woningbehoefte. Eind 2022 wordt het regionale woningbehoefte onderzoek geactualiseerd.

- Kwalitatieve woningbehoefte gemeente Loon op Zand
- Kwalitatieve woningbehoefte Kaatsheuvel
- Kwalitatieve woningbehoefte Loon op Zand
- Kwalitatieve woningbehoefte De Moer

Het hoofddoel van de woonvisie is een duurzaam, gevarieerd en betaalbaar woningaanbod te realiseren in de gemeente Loon op Zand. Een ander doel van de woonvisie is om een constante bevolkingsomvang en een evenwichtige bevolkingsopbouw te stimuleren. Dit moet de basis zijn voor een zorgzame samenleving met vitale gemeenschappen. Met subdoelen is het de bedoeling dat dreigende onevenwichtigheden voorkomen worden en bestaande onevenwichtigheden gecorrigeerd worden.

Aanvullend op de woonvisie heeft de gemeenteraad een motie aangenomen over het aandeel sociale huur bij nieuwbouwprojecten. In de motie is vastgelegd dat bij een nieuwe ontwikkeling minimaal 25% sociale woningbouw gerealiseerd moet worden.

Opgaven
In de gemeente is vanuit verschillende doelgroepen vraag naar een passende woning. Een passende woning gaat voor veel inwoners niet alleen om de betaalbaarheid. Een woning moet ook voor veel inwoners passen bij de persoonlijke situatie en leefstijl. Door het woningaanbod voor verschillende doelgroepen met verschillende financiële mogelijkheden, persoonlijke situaties en leefstijlen te vergroten kan er ook een doorstroming opgang komen binnen de lokale woningmarkt.

Een opgave voor de omgevingsvisie is om voldoende woningen te realiseren passend bij de persoonlijke situatie en leefstijl van de inwoners. Met deze opgave wil de gemeente het woningtekort aanpakken, waarbij specifiek aandacht moet zijn voor bijzondere doelgroepen en de betaalbaarheid van woningen.

Door de grote vraag naar meer verschillende woningen in de gemeente zullen er op verschillende

Wensen van stakeholders en inwoners
. Uit de inwonersenquête blijkt dat inwoners de belangrijkste opgave voor de gemeente het inspelen op woonbehoefte vinden. Inwoners vinden dat voor de meeste doelgroepen een behoefte is aan woonruimte. De grootste behoefte is volgens de inwoners voor starters. Ook vanuit de stakeholders wordt aangegeven dat er meer verschillende soorten woningen in de gemeente komen die passen bij de verschillende doelgroepen. Het huidige woningaanbod is op dit moment te eentonig in de gemeente. Met meer woningen die passen bij de levensfase van inwoners zal ook de doorstroming binnen de huizenmarkt opgang komen volgens inwoners. Door stakeholders wordt anders dan door inwoners aangegeven dat er ook voldoende woningen in de gemeente moeten zijn voor statushouders en arbeidsmigranten.

manieren woningen toegevoegd moeten worden. Belangrijk hierbij is dat de identiteit en kwaliteiten van de gemeente niet verdwijnen. Daarnaast zullen nieuwe woningen op plekken moeten komen die aansluiten bij de vraag en de omgeving.

Een opgave voor de omgevingsvisie is om voldoende ontwikkellocaties voor woningen aan te wijzen die passen bij de beoogde doelgroepen, de stedenbouwkundige structuur van de dorpen en aansluiten bij het natuurlijke systeem.

Naast jongeren, starters en senioren kennen we nog een grote groep inwoners die een betaalbare woning zoekt, namelijk bijzondere doelgroepen. Voor bepaalde doelgroepen geldt dat zij alleen een betaalbare woning nodig hebben, maar er zijn ook doelgroepen die meer aandacht vereisen. Dit zijn aan de ene kant doelgroepen waarvan we niet willen dat er een hoge concentratie bij elkaar in de buurt komt te zitten, zoals longstay arbeidsmigranten, maar ook instromers uit beschermd wonen, statushouders, dak- en thuislozen en woonwagenbewoners. Aan de andere kant hebben we veel doelgroepen die een bepaalde maat van zorg nodig hebben. Het is in de gemeente lastig om voor al deze bijzondere doelgroepen een geschikte locatie te zoeken zonder dat bestaande inwoners tegen de komst van een doelgroep zijn.

Een opgave voor de omgevingsvisie is het spreiden van doelgroepen met een bepaalde zorgvraag om de integratie te bevorderen.

Een groot deel van onze woningvoorraad is nog niet energiezuinig (rapport ‘bestuurlijke toekomst Loon en Zand, Berenschot). Door de oplopende energieprijzen kunnen de kosten van energie de komende jaren nog hoog blijven voor onze inwoners. Dit zorgt ervoor dat een deel van onze inwoners te maken krijgt met energiearmoede, omdat de kostenpost voor huishoudens te hoog worden. Daarnaast draagt het verduurzamen van de woningvoorraad bij aan het behalen van de klimaatdoelen, omdat er minder (fossiele) energie nodig is.

Een opgave voor de omgevingsvisie is het verduurzamen van de woningvoorraad. Speciale aandacht dient uit te gaan naar oudere wijken, waar het verduurzamen een grote opgave is en de financiële draagkracht relatief laag ligt.

Verkeer

Wat speelt er

Betere aansluiting op regionaal wegennet. In onze gemeente is de N261 onze belangrijkste ontsluitingsroute. Deze weg verbindt ons ten noorden van de gemeente met de A59 en ten zuiden van de gemeente met de noordring van Tilburg. De N261 is enkele jaren terug opnieuw ingericht, zodat het meer verkeer kan verwerken. Hierdoor zijn we goed aangesloten op het Brabantse wegennet.

Er is een toenemende druk op de bereikbaarheid door recreatiebezoekers. Er is een wegensysteem met wisselstroken gerealiseerd.en in de toekomstvisie van de Efteling is er over nagedacht. We moeten aandacht blijven houden voor de toenemende druk.

Huidig beleid
De verkeersvisie (2017) heeft vier doelen bestaande uit mobiliteit voor iedereen, verkeersveiligheid, bereikbaarheid en leefbaarheid. Binnen de verkeersvisie is onderscheid gemaakt tussen drie verschillende gebieden, omdat per gebied andere opgaven spelen. Er wordt onderscheid gemaakt tussen centrumgebieden, woon- en werkgebieden en het buitengebied.

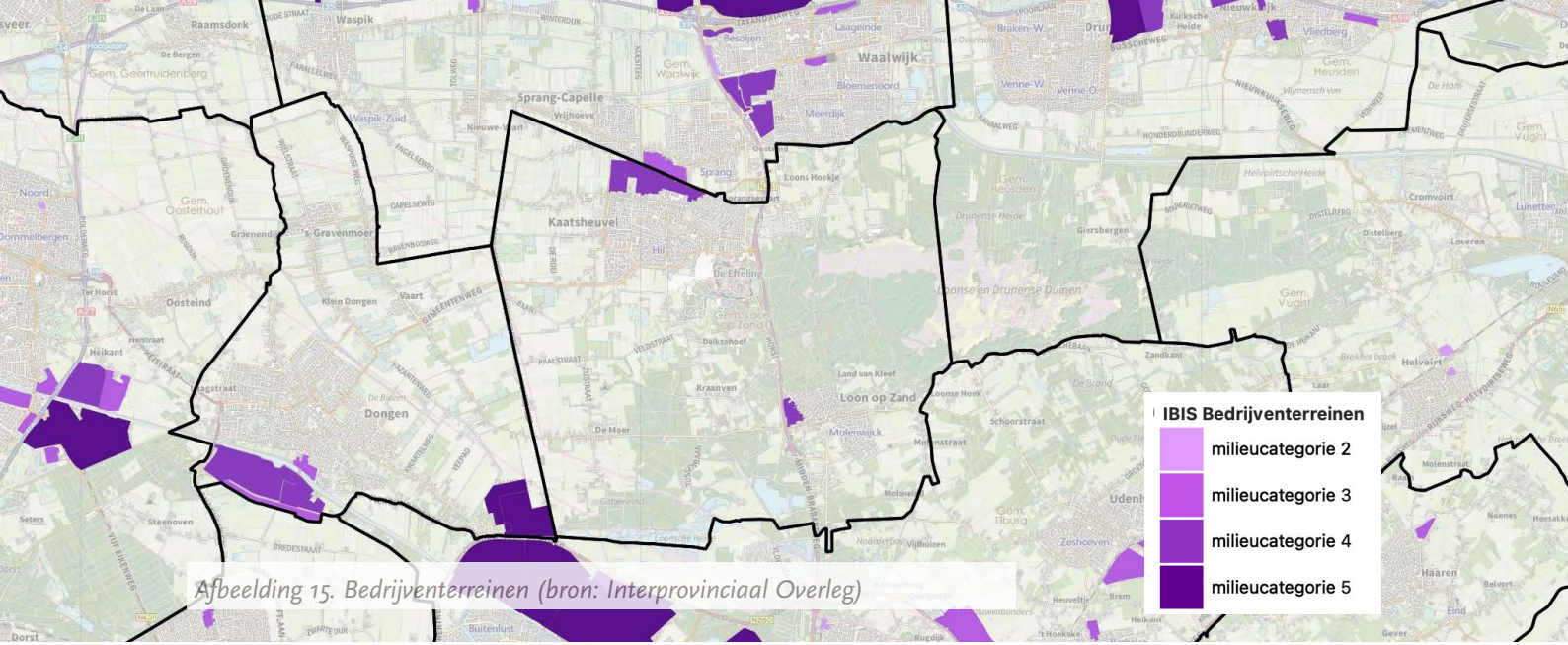
Wensen van stakeholders en inwoners
Inwoners geven in de enquête aan dat er verkeersoverlast ontstaat door zowel auto- als fietsverkeer. Dit komt mede door grote hoeveelheden recreanten op bepaalde momenten. Door bezoekers naar de Efteling ontstaan er vaak verkeersontstoppingen. De vele recreanten die van het landelijk gebied genieten zorgen voor volle fietspaden. Ook vinden inwoners dat de bereikbaarheid met het openbaar vervoer verbeterd zou moeten worden, omdat verbindingen naar de kernen zelf slecht zijn. Als laatst vinden zowel inwoners dat parkeren in de centra als woonwijken verbeterd moet worden. Ook stakeholders vinden dat parkeren rond de centra verbeterd moeten worden. Daarnaast zal de ontsluiting naar de centra verbeterd moeten worden.

Opgaven
Als groeiende recreatiegemeente neemt ook het verkeer naar onze gemeente verder toe. Dit is zowel op onze ontsluitingswegen als lokale wegen te merken. Dat komt onder andere tot uiting in een toenemende hoeveelheid autoverkeer op het wegennet en een toenemende parkeerbehoefte in en rond de centrumgebieden en de natuurpoorten. Daarom zijn we met verschillende (toeristische) partners zoals de Efteling in gesprek hoe we de toenemende verkeersdruk beter kunnen opvangen.

Een opgave voor de omgevingsvisie is om de bereikbaarheid en verkeersdruk van recreatieve voorzieningen, natuurpoorten en de dorpscentra te verbeteren.

Gemotoriseerd (auto)verkeer zorgt voor een mindere luchtkwaliteit en daarnaast is er meer ruimte in de openbare ruimte nodig voor de auto. Om het gebruik van gemotoriseerd verkeer waaronder de auto te verminderen zijn er aantrekkelijke alternatieven nodig. Op dit moment neemt de druk op fietspaden sterk toe, wat zorgt voor onveiligheid. Dit komt onder andere door een toename aan verschillende soorten fietsverkeer, zoals e-bikes. Het goed openbaarvervoerssysteem kan ook een middel zijn om het autoverkeer te verminderen. Op dit moment zijn de kernen in de gemeente niet openbaarvervoersmiddelen verbonden met het regionale vervoersysteem dat over de N261 loopt.

Een opgave voor de omgevingsvisie is om het gebruik van duurzame vormen van vervoer te stimuleren en de juiste voorzieningen te treffen. Onderdeel van deze opgave is het verbeteren van het fietsnetwerk, maar ook het verbeteren van het OV en elektrisch vervoer.

Afbeelding 15. Bedrijventerreinen (bron: Interprovinciaal Overleg)

Economie stedelijk gebied

Wat speelt er

Zowel Kaatsheuvel als Loon op Zand heeft een centrum met verschillende voorzieningen. Dit zorgt naast gemak ook voor werkgelegenheid. Het centrum van Kaatsheuvel heeft relatief veel werk- en voorzieningenfuncties in het centrum en in mindere mate woon- en maatschappelijke functies. Het grote aanbod van winkels komt onder andere door de periferie detailhandel nabij het centrum. De winkelvoorzieningen in het centrum zitten nu nog veel verspreid over de verschillende historische bebouwingslinten die samen komen in het centrum.

De gemeente beschikt over twee bedrijventerreinen; bedrijvenpark Kaatsheuvel en bedrijvenpark de Hoogt in Loon op Zand. Bedrijventerrein Kaatsheuvel is het grootste terrein met een oppervlakte van ongeveer 33 hectare. Ze biedt ruimte aan 150 ondernemingen, bestaande uit een mix van industrie, lokale ambachtelijke en dienstverlenende bedrijven en perifere detailhandel. Het terrein is goed bereikbaar en grenst direct aan het centrumgebied van Kaatsheuvel. Bedrijventerrein de Hoogt is een gemengd bedrijventerrein van 7,3 hectare groot.

Huidig beleid

De gemeente heeft één document waarin het beleid en de doelen zijn verwoord voor het thema economie, de economische en toeristisch-recreatieve visie. De visie heeft als doel om van Loon op Zand een groene, recreatieve en ondernemende gemeente te maken, waar ondernemers de kansen benutten om zo goed mogelijk te ondernemen met respect voor de omgeving, bewust van de cultuurhistorie en met oog voor de lokale gemeenschap. Om dit te bereiken heeft de visie die speerpunten, namelijk de lokale economie, identiteit en leefbaarheid.

Bij het speerpunt lokale economie geldt dat Loon op Zand een aantrekkelijk vestegingsklimaat heeft met goed georganiseerde ondernemers-collectieven. De ondernemers en de gemeente zetten samen hun schouders eronder om dit te behouden en te bevorderen. Toerisme en recreatie blijft de belangrijkste economische sector in Loon op Zand.

Voor identiteit geldt dat unique selling points van de gemeente goed benut worden om mensen en bedrijven naar de gemeente te trekken en deze moeten in stand gehouden worden. De identiteit vn de gemeente en de bedrijven speelt ook in op de identiteit van de belangrijkste doelgroepen die op een groene en recreatieve gemeente afkomen.

De aanwezigheid van toeristen/recreanten kan de leefbaarheid van een plek vergroten en bijdragen aan vitale voorzieningen (horeca, winkels, kunst en cultuur, etc.). Een te hoge concentratie van toeristen/recreanten kan de leefbaarheid van een plek echter ook onder druk zetten. Daarom is er een goede balans nodig tussen rust en reuring en recreatie en toerisme verbreed naar waardevol toerisme.

Wensen van stakeholders en inwoners
In de inwonersenquête geven inwoners aan dat behouden van een levendige centra een belangrijke opgave is voor de gemeente, omdat inwoners een bepaald voorzieningenniveau in de centra willen behouden. Daarbij geven inwoners aan dat de centra aantrekkelijker gemaakt moeten worden en dat er voor alle leeftijden activiteiten zijn in de centra. Ook stakeholders vinden dat het centrum een aantrekkelijke en levendigere plek moeten worden, waar mensen naar toe willen gaan. Stakeholders geven ook aan dat de bedrijventerreinen in de gemeente een aantrekkelijkere uitstraling moeten krijgen, waardoor de kwaliteit van de bedrijventerreinen verhoogd wordt.

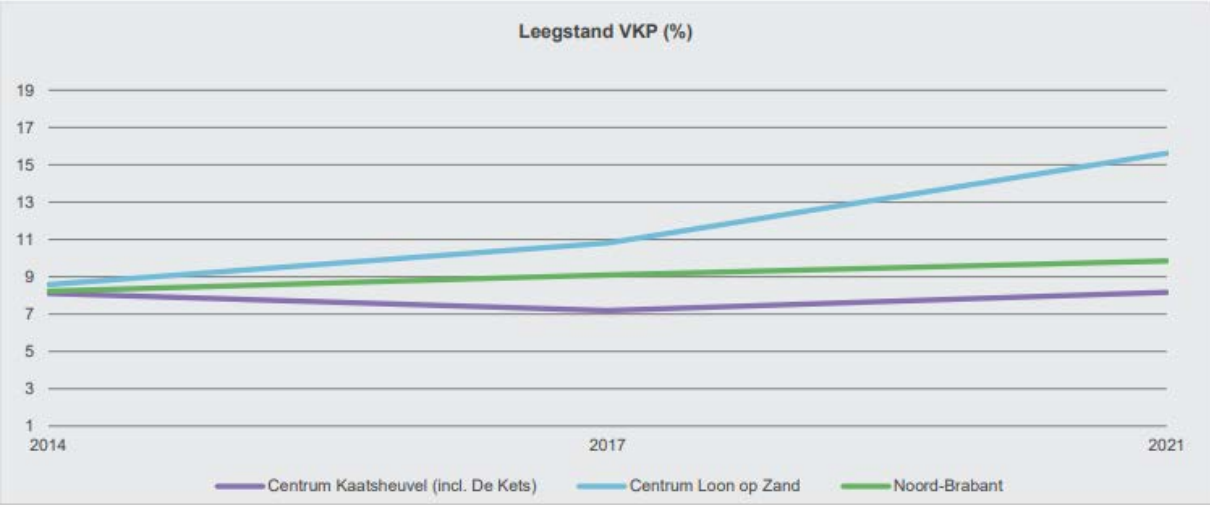
Opgaven
Delen van de bedrijventerreinen in Kaatsheuvel en Loon op Zand zijn relatief oud. Deze delen zijn met veel verharding aangelegd en waar weinig openbaar groen aanwezig is. Daarnaast is een deel van de bebouwing verouderd en zorgen de oudere gebouwen voor een minder aantrekkelijke uitstraling.

Een opgave voor de omgevingsvisie is om tot aantrekkelijke, goed ingerichte en ingepaste bedrijventerreinen te komen.

Het bedrijventerrein van Kaatsheuvel bestaat uit drie fases. Fase één is al volledig bebouwd en fase twee is volledig uitgegeven en zal de komende jaren bebouwd en in gebruik genomen worden. Op dit moment onderzoekt de gemeente of fase drie van het bedrijventerrein uitgegeven kan worden. Het bedrijventerrein van Loon op Zand is één bedrijventerrein dat al langere tijd volledig in gebruik is, waar eventueel een kleine uitbreiding mogelijk is. Er heerst namelijk een uitbreidings- en vestigingsvraag van zowel bestaande bedrijven in de gemeente als nieuwe bedrijven. Veel lokale bedrijven dragen bij aan een bepaald voorzieningen- en dienstenniveau in de gemeente.

Een opgave voor de omgevingsvisie is om ruimte te (blijven) creëren voor lokale bedrijvigheid.

De detailhandel staat in beide centra onder druk, o.a. omdat het online winkelen en boodschappen doen sterk toeneemt. Zeker in Loon op Zand neemt de leegstand toe. De absolute leegstand is beperkt in Loon op Zand, maar dat komt omdat al verschillende leegstaande winkels uit de markt zijn onttrokken. In relatieve zin is de leegstand van Loon op Zand 15,6% ten opzichte van Kaatsheuvel met 8,2% en de provincie als geheel met 9,8% hoog. Door de leegstand worden de centra minder aantrekkelijk voor inwoners en bezoekers, waardoor er nog minder klandizie komt. Inwoners willen

dat er iets te beleven valt in het centrum en waar activiteiten gehouden worden.

Een opgave voor de omgevingsvisie is om door te ontwikkelen aan uitnodigende en levendige centra met een goed aanbod aan detailhandel. Onderdeel van deze opgave is om tot een goede centrumstructuur te komen, supermarkten te behouden en nieuwe (passende) activiteiten aan te trekken.

Economie landelijk gebied

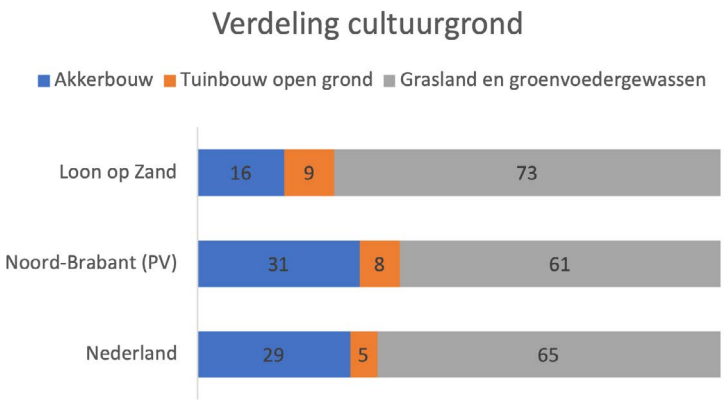
Wat speelt er

De meeste agrarische bedrijven in Loon op Zand zijn melkveehouderijbedrijven. Daardoor bestaat een groot uit van de agrarische gronden uit grasland. Daarnaast komen er niet grondgebonden veehouderijen voor, akkerbouwbedrijven, tuinbouw en enige laanboomteelt.

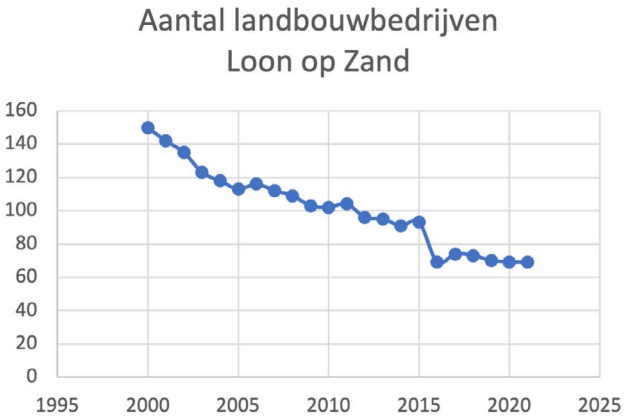
Er waren in 2021 in de gemeente 69 landbouwbedrijven actief. Dit waren er in 2000 nog 150, wat betekent dat er jaarlijks een gemiddelde afname is van 3,4%. Dit gemiddelde ligt iets hoger dan het landelijke gemiddelde. De verwachting is dat steeds meer bedrijven zullen stoppen door de steeds strengere regels op het vlak van milieu en dierenwelzijn, maar ook door de vergrijzing binnen de sector en het gebrek aan voldoende opvolgers.

Er heeft afgelopen decennia wel een grote diversificatie plaatsgevonden in nevenactiviteiten of nieuwe functies op vrijkomende erven. Zo zijn er o.a. allerlei recreatieve functies bijgekomen in de vorm van groepsaccommodaties, B&B's, 'verkoop aan huis' en kleinschalige dagrecreatieve activiteiten en horeca.

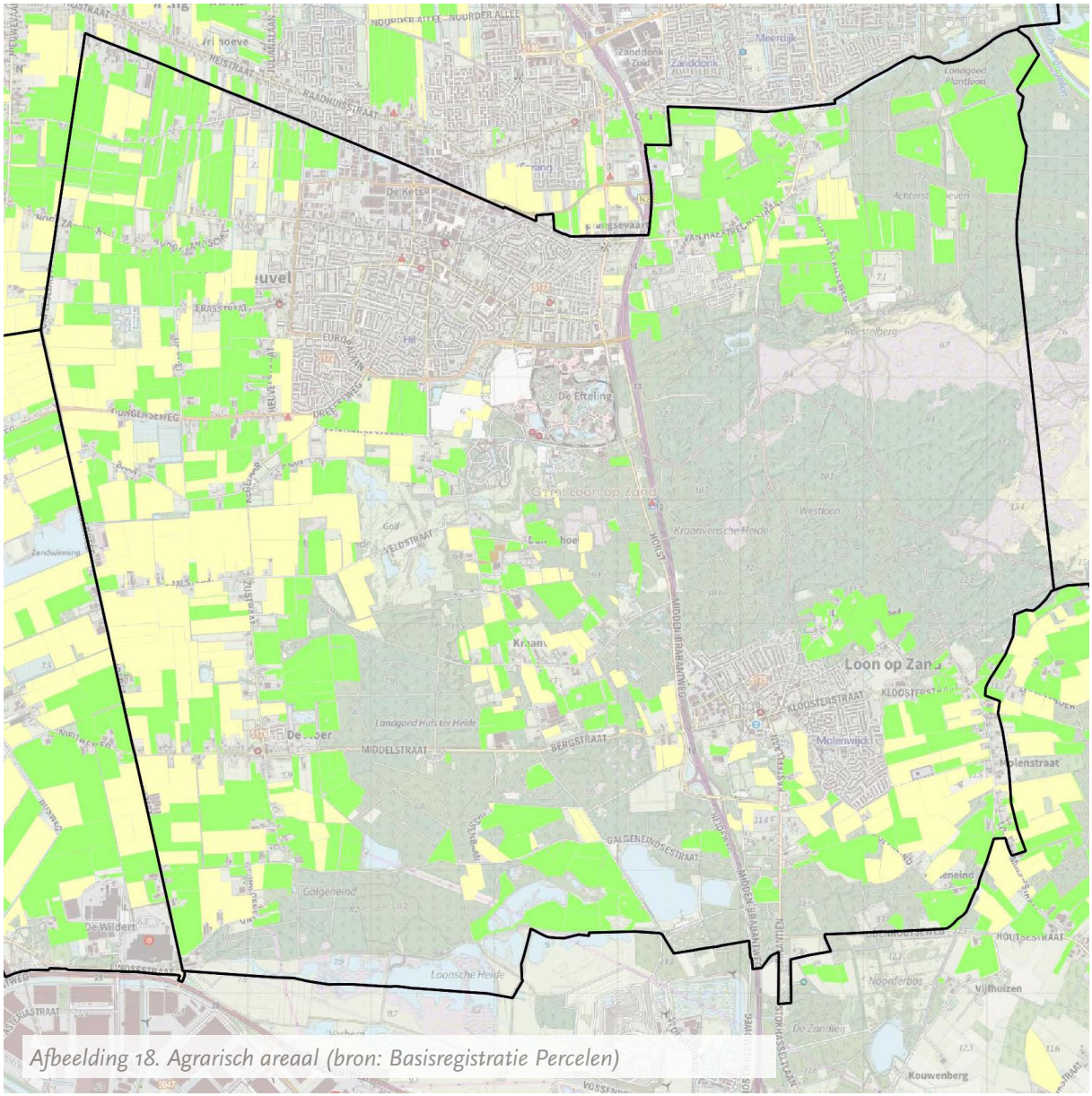
Binnen de landbouw is de ontwikkeling van het samenwerkingsverband de Duinboeren een opvallende ontwikkeling geweest. Binnen deze samenwerking werken agrariërs samen aan het maken en vermarkten van producten en recreatieve activiteiten en het beheer van het landschap.

Afbeelding 16. Verdeling cultuurgrond (bron: CBS)

Afbeelding 17. Aantal landbouwbedrijven (bron: CBS)

Afbeelding 18. Agrarisch areaal (bron: Basisregistratie Percelen)

Huidig beleid
Voor het thema landbouw heeft de gemeente geen specifiek of recent beleid waarin ambities voor de landbouw zijn benoemd.

Wensen van stakeholders en inwoners
Uit de inwonersenquête blijkt dat inwoners het belangrijk vinden dat de agrarische uitstraling van het landelijk gebied in de gemeente behouden blijft, omdat die als een cultuurhistorische waarde van de gemeente gezien wordt. Stakeholders geven aan dat de grondgebonden veeteelt wel wilt extensiveren, zodat zij een minder grote milieu-impact hebben, maar dat daar meer landbouwgrond voor nodig is. Nu worden zij vaak concurreren om de grond met kapitaal krachtigere landbouwsectoren, zoals de laanbomenteelt. Landbouwbedrijven hebben een ontwikkelperspectief nodig, ook volgens stakeholders als zij willen stoppen met de agrarische bedrijfsvoering. Ook is er ruimte nodig voor creatieve oplossingen en nieuwe functiecombinaties.

Opgaven
In het landelijk gebied zijn veel verschillende type functies actief. De grootste ruimtegebruikers in de gemeente zijn natuur en landbouw, maar andere functies, zoals recreatie groeien de laatste jaren in de gemeente. Dit zorgt ervoor dat de verschillende functies met elkaar in de knel komen. Intensieve vormen van landbouw hebben impact op de natuur en kunnen overlast veroorzaken door geur. Een te groot aantal recreanten in een natuurgebied zorgt voor een druk op de natuurkwaliteit. Daar tegenover kunnen de functies elkaar ook versterken, door een tot een duurzaam platteland te komen, dat economisch rendabel is, beleefbaar is en bijdraagt aan de biodiversiteit.

Een opgave voor de omgevingsvisie is om tot een goede verdeling van functies in het landelijk gebied te komen, passend bij de draagkracht van het gebied. Onderdeel van de opgave is om rekening te houden met de natuurlijke ondergrond, de kwaliteit van de natuur, de ontwikkelmogelijkheden van de landbouw en de capaciteit van de wegen. Achterliggend vraagstuk is hoe we daarbij voldoende ruimte kunnen maken voor de transitie die de landbouw wil doormaken.

De natuurkwaliteit van Loonse en Drunense duinen staan onder andere door een te hoge stikstofdepositie onder druk. Dit komt mede door de (intensieve) veehouderijen. Ook in andere natuurgebieden binnen de gemeente staat de natuurkwaliteit onder druk door de stikstofdepositie. Om de stikstofuitstoot te verminderen zal er het een en ander gevraagd worden van veehouderijen, waaronder hun bedrijfsvoering anders inrichten. Daarnaast moeten andere functies de agrarische bedrijven niet belemmeren bij hun bedrijfsvoering en uitbreidingsmogelijkheden. In het landelijk gebied spelen regelmatig transformatieaanvragen van voormalige agrarische bebouwing. Agrarische bedrijven willen voorkomen dat bepaalde transformaties hun bedrijven op slot zetten.

Een opgave voor de omgevingsvisie is om binnen de mogelijkheden van de gemeente te komen

tot een goed ontwikkelperspectief voor de landbouw. Speciale aandacht is nodig voor de transitie naar een natuurinclusieve landbouw (rond natuurgebieden).

Recreatie en vrijetijd

Wat speelt er

We zijn als gemeente een echte recreatie gemeente. Het aantal banen in deze sector is in de gemeente Loon op Zand ruim viermaal zo veel als het gemiddelde in Nederland. De gemeente heeft enkele grote trekkers, zoals de Efteling en Experience Island 't Blauwe Meer, maar ook vele kleinere recreatiebedrijven zoals een oesterzwammenkwekerij, diverse maneges, horecagelegenheden, hotels, Oorlogsmuseum Loon op Zand, B&B's, mini-campings en groepsaccommodaties.

Met het grote aanbod aan dag- en verblijfsrecreatie en een aantrekkelijk buitengebied komen veel mensen naar onze gemeente. Meerdere recreatiebedrijven hebben behoefte aan uitbreiding. De Efteling wil bijvoorbeeld verder doorgroeien als een multifunctioneel vrijetijdslandschap voor daggasten en verblijfsgasten. De omvang en groei van de sector recreatie en toerisme geeft echter ook druk op onze gemeente, zowel op de wegen als in de natuurgebieden. Door de toename aan fietsverkeer en de steeds grotere snelheidsverschillen op fietspaden worden ook in de langzaam verkeersinfrastructuur knelpunten gevonden (economische en toeristisch-recreatieve visie, waarstaatjegemeente).

Huidig beleid

De gemeente heeft meerdere documenten waarin het beleid en de doelen zijn verwoord voor het thema's recreatie en vrijetijd.

- Economische en toeristisch-recreatieve visie
- Horecavisie 2014
- Beleidsregels Bed en Breakfast
- Evenementenbeleid

Uit de doelen en ambities die de gemeente hierin heeft vastgelegd blijkt dat de gemeente het sterke recreatieve profiel wil blijven uitbouwen en uitdragen, waarbij respect is voor de omgeving, mensen zich bewust zijn van de cultuurhistorie en met oog voor de lokale gemeenschap (economische en toeristisch-recreatieve visie). De belangrijkste doelen en ambities voor de recreatie zijn:

- Met recreatie versterken van de lokale economie, identiteit en leefbaarheid van de gemeente (economische en toeristisch-recreatieve visie).
- Behouden en versterken van het gevarieerde horeca-aanbod, waarbij de focus ligt op kwaliteit i.p.v. kwantiteit (horecavisie 2014).

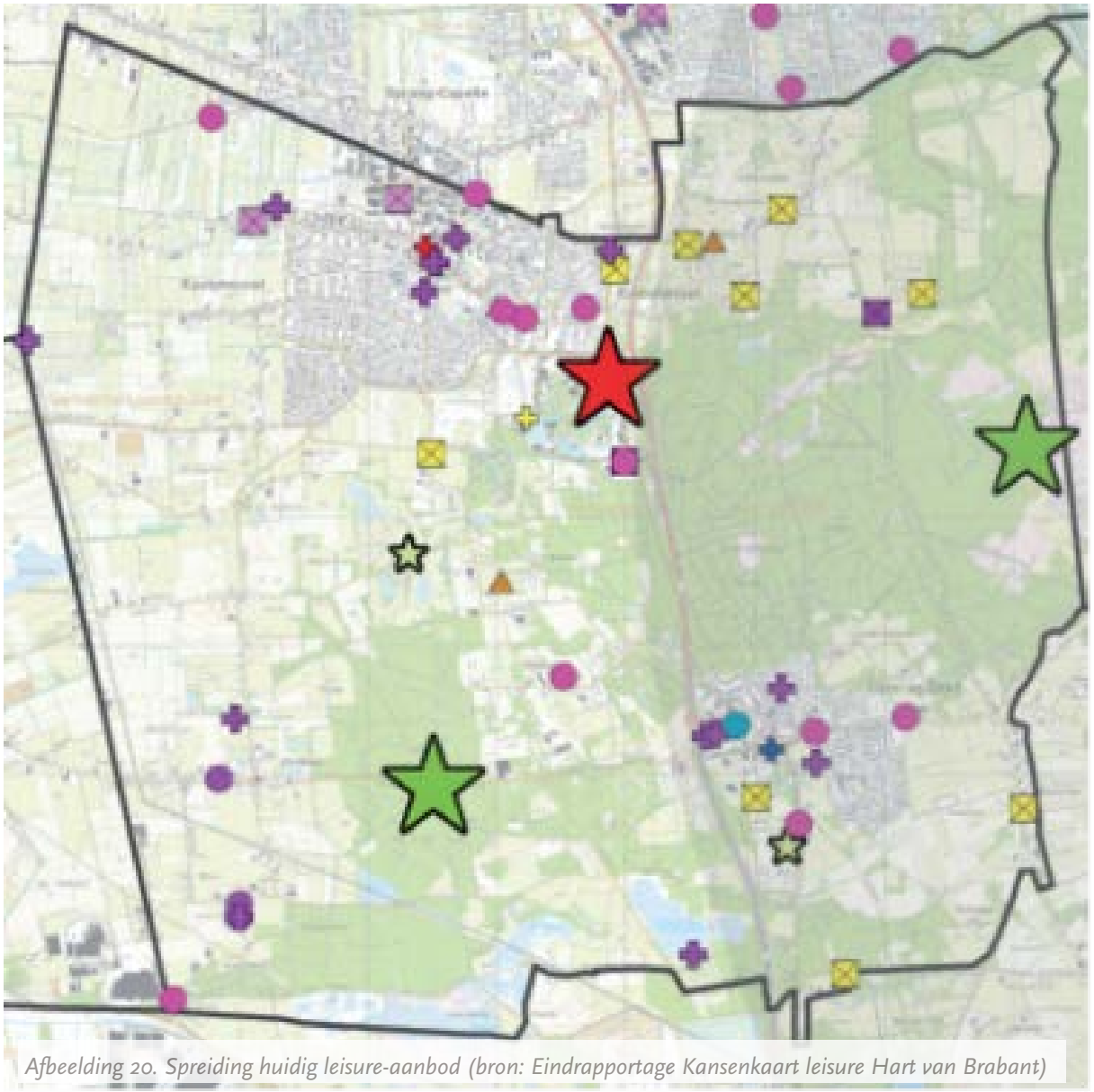
Afbeelding 19. Aantal banen recreatie en toerisme (bron: waarstaatjegemeente.nl)

Wensen van stakeholders en inwoners
Inwoners vinden aan de ene kant de recreatie en toerisme in de sector een pluspunt, omdat het voor werkgelegenheid zorgt en de gemeente levendiger maakt. Aan de andere kant vinden ze het een minpunt door de drukte die het veroorzaakt, waardoor natuurgebieden onder druk komen te staan en de woonkwaliteit vermindert. Daarom vinden inwoners het belangrijk dat nieuwe grootschalige ontwikkelingen, zoals recreatieparken verminderd of stopgezet moeten worden in de gemeente. Ook de drukte die de Efteling veroorzaakt zal volgens bewoners opgelost moeten worden. Stakeholders geven aan dat de druk van recreanten naar de schil rondom de Loonse en Drunense duinen verplaatst moet worden, waar een aantrekkelijk landschap gecreëerd wordt met kleinschalige recreatieve voorzieningen.

Opgaven
Recreatie en toerisme zorgt in onze gemeente voor levendigheid, werk voor onze inwoners en een aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat. Om zowel tegemoet te komen aan de economische kansen van recreatie als de wensen uit de lokale gemeenschap en de kwaliteit van de omgeving te borgen is een zorgvuldige afweging nodig.

Een opgave voor de omgevingsvisie is om tot een integrale visie op recreatie te komen om daarmee de recreatieve sector als economische kans zorgvuldig en passend uit te bouwen. Daarbij is het belangrijk dat er geen overmatige druk op natuurge-

Afbeelding 20. Spreiding huidig leisure-aanbod (bron: Eindrapportage Kansenkaart leisure Hart van Brabant)

bieden en landelijk gebied komt te liggen en er een goede spreiding wordt nagestreefd. Achterliggend vraagstuk is hoe je komt tot een recreatieve structuur, waarbij nieuwe functies een plek kunnen krijgen, zonder dat kwaliteiten (extra) onder druk komen te staan. En hoe kan recreatieve ontwikkeling samengaan met het versterken van kwaliteiten en de lokale gemeenschap.

Binnen recreatiebedrijven bestaat er continue behoefte aan ontwikkeling en verbetering. Door de regels in het bestemmingsplan is dat soms lastig. Het kan gaan om een verandering van het aanbod (doelgroepen) of het combineren van activiteiten, zoals ondersteunende horeca.

Een opgave voor de omgevingsvisie is om te werken aan flexibele ontwikkelingsmogelijkheden voor recreatiebedrijven zodat bedrijven kunnen blijven werken aan kwalitatief hoogwaardige, toekomstbestendige en vitale verblijfsaccommodaties.

Vanuit de lokale gemeenschap zijn er ook recreatieve behoeftes. Zo wordt het wandelen en fietsen, maar ook de dagrecreatieve activiteiten door inwoners hoog gewaardeerd. Alleen voor (oudere) jongeren lijkt er behoefte aan nieuwe vrijetijdsvoorzieningen.

Een opgave voor de omgevingsvisie is om meer mogelijkheden te creëren voor vrijetijdsbesteding door jongeren.

Gezondheid en milieu

Wat speelt er

Waar vroeger gezondheid werd gezien als een thema ter voorkoming of genezing van ziektes, wordt gezondheid nu veel breder gezien. Het gaat in de breedte om je welbevinden, zowel psychisch, lichamelijk als sociaal. Maar ook om je aanpassingsvermogen als je wel een ziekte hebt of een gebrek kent. Het Louis Bolk instituut heeft het in dit opzicht over positieve gezondheid. Landelijk wordt steeds meer aandacht gevraagd voor het thema gezondheid. Waar voorheen allerlei aspecten ten aanzien van gezondheid los van elkaar werden bekeken in beleid en regels, vereist de nieuwe wet om dat integraal te bekijken. Binnen de fysieke leefomgeving zijn veel aspecten van invloed op de gezondheid, zoals milieuaspecten (fijnstof, ammoniak etc.), de mogelijkheden voor sport en bewegen en de productie van gezond voedsel. Maar ook de mentale gezondheid van mensen wordt beïnvloed door het leven in een mooie (bijvoorbeeld een groene, historische), schone en veilige leefomgeving.

Huidig beleid

Op gemeentelijk niveau kent alleen de sport- en beweegnota doelen die gericht zijn op de gezonde leefomgeving. Aanvullend heeft de gemeente beleid vastgesteld dat in de regio is opgesteld. Landelijk is er een schone lucht akkoord gesloten, waarbij de gemeente zich heeft aangesloten en de gemeente overweegt dat ook te doen met het landelijke preventieakkoord. Op het vlak van milieu heeft de gemeente geen aanvullende ambities naast de wettelijke kaders, die de gemeente hanteert.

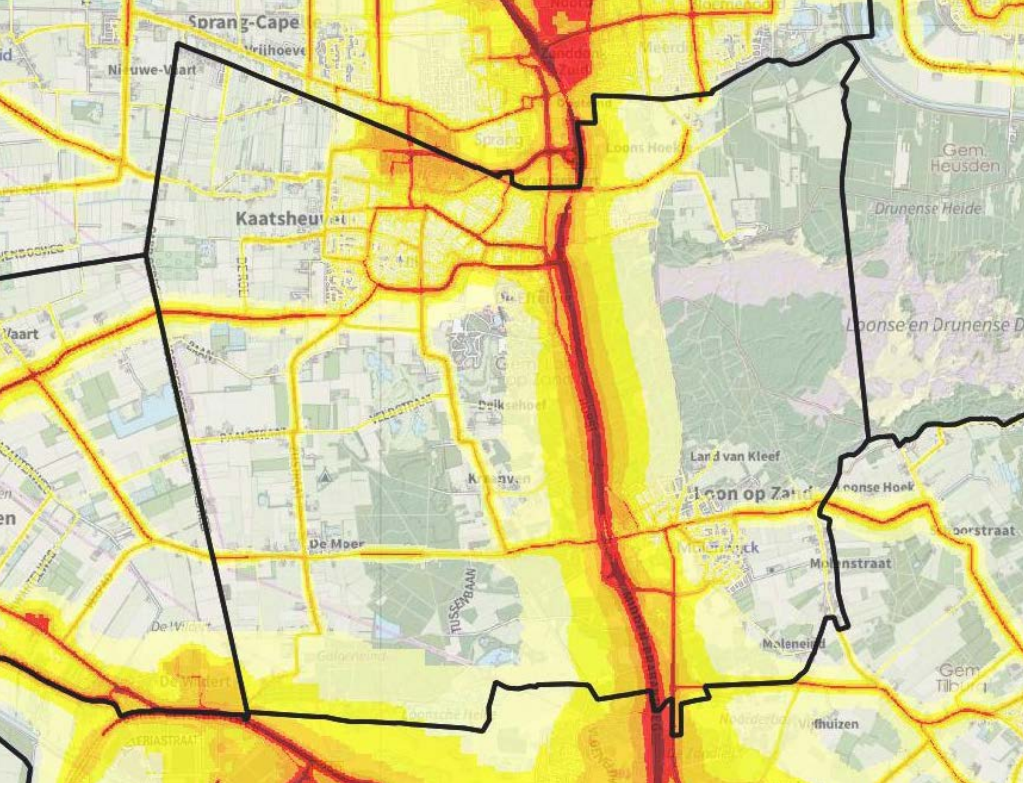
De belangrijkste doelen en ambities voor de recreatie zijn:

- Elke inwoner doet vanuit het oogpunt van gezondheid, ontplooiing en meedoen op een verantwoorde wijze aan enige vorm van sportbeoefening en/of bewegen (sport- en beweegnota). Daarbij zet de gemeente in op het stimuleren van sport- en beweegmogelijkheden voor alle inwoners, het zorgen voor een kwalitatief goede basisinfrastructuur van sport- en beweegaccommodaties en het ondersteunen van de sportverenigingen.
- Creëren van gezonde, toegankelijke en uitnodigende omgeving voor jong en oud (Regionaal Gezondheidsbeleid).
- De luchtkwaliteit permanent te verbeteren in Nederland. Er wordt gestreefd naar een gezondheidswinst van minimaal 50% in 2030 ten opzichte van 2016 (Schone luchtakkoord)

Wensen van stakeholders en inwoners
Stakeholders geven aan dat een gezonde levensstijl van inwoners meer gestimuleerd kan worden, door onder andere sport en spelvoorzieningen in de openbare ruimte te zetten.

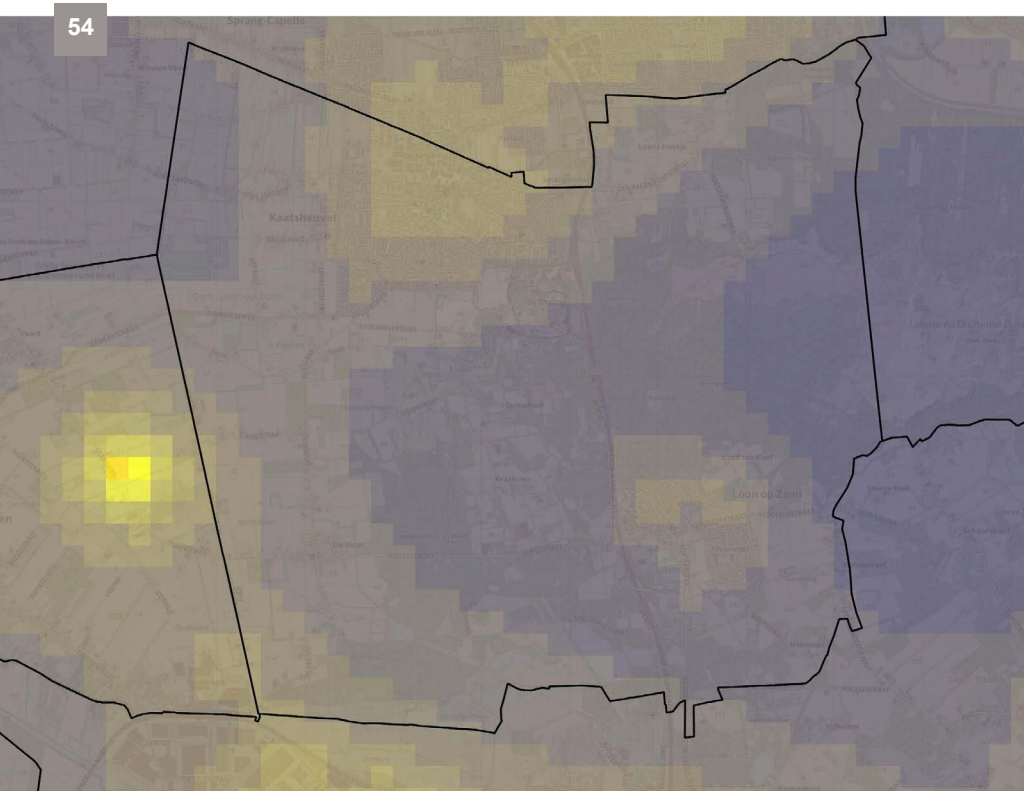
In de inwonersenquête hebben we aan inwoners gevraag of zij weleens een slechte luchtkwaliteit en geluidsoverlast ervaren. Inwoners geven voor een groot deel aan dat zij nooit een slechte luchtkwaliteit ervaren, als ze het ervaren komt die voornamelijk door verkeer of houtstook. Ook bij geluidsoverlast geven veel inwoners aan dat zij dit niet ervaren, maar veel inwoners geven hier ook aan dat ze het wel ervaren. Dit komt dan voornamelijk door verkeer en geluid uit de buurt. Een deel van de inwoners geeft aan dat het geluidsoverlast van door de Efteling(verkeer) verminderd moet worden.

Geluid alle bronnen (Lcum)

- ≤ 45 dB (zeer goed)
- 46 - 50 dB (goed)
- 51 - 55 dB (redelijk)
- 56 - 60 dB (matig)
- 61 - 65 dB (tamelijk slecht)
- 66 - 70 dB (slecht)
- ≥ 71 dB (zeer slecht)

Hemelhelderheid
in de nacht, onbewolkt
(aantal zichtbare sterren)

- ≥ 1940
- 1610 - 1940
- 1370 - 1610
- 1010 - 1370
- 790 - 1010
- 590 - 790
- 420 - 590
- 280 - 420
- 210 - 280
- 140 - 210
- 100 - 140
- 70 - 100
- 50 - 70
- 35 - 50
- 10 - 35
- 1 - 10
- 0

Opgaven
De gemeente Loon op Zand kent veel groen in de vorm van natuurgebieden, landgoederen en mooie landschappen. Binnen de kern is de hoeveelheid groen wisselend. Een deel van de wijken kent minder of minder toegankelijk groen. Een belangrijke trend is dat mensen steeds vaker in ongeorganiseerd verband sporten of wandelen. Ook is wandelen en bewegen voor ouderen belangrijk om langer in een goede gezondheid te kunnen leven.

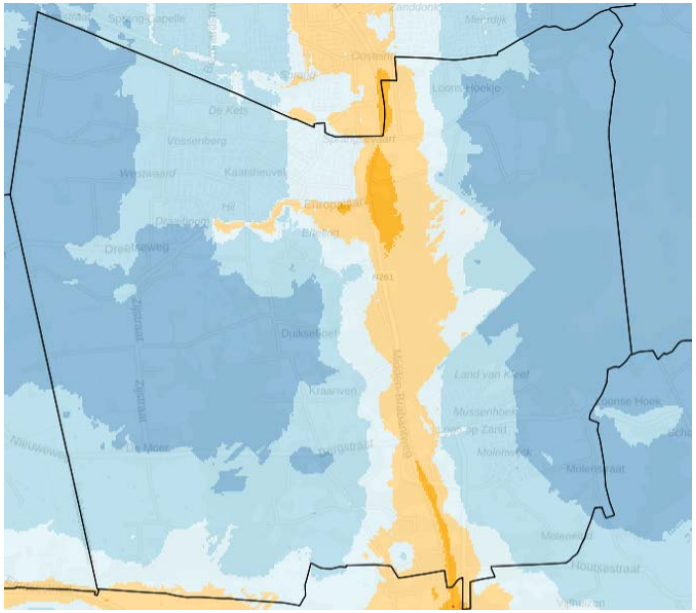
Een opgave voor de omgevingsvisie is om een gezonde levensstijl te stimuleren vanuit de mogelijkheden in fysieke leefomgeving. Onderdeel van deze opgave is om de trend naar meer individueel sporten of sporten los van accommodaties op te nemen in een integrale visie op de openbare ruimte.

Achterliggende vraagstukken zijn hoe we meer aanleiding tot bewegen en sporten kunnen realiseren, hoe we in de fysieke leefomgeving meer ontmoetingsplekken kunnen realiseren en hoe we inwoners meer betrekken bij hun directe leefomgeving. Specifiek voor (oudere) jongeren en ouderen ligt er een opgave om het aanbod te vergroten.

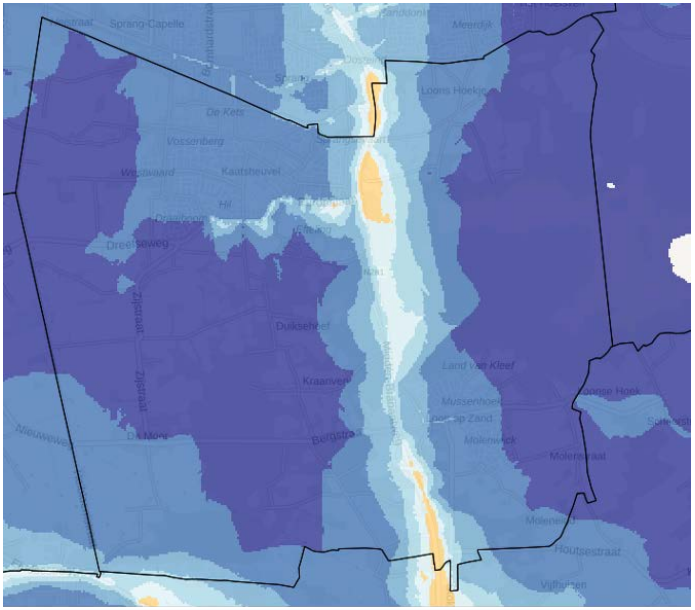
Hoewel de gemeente geen eigen ambities heeft om de milieukwaliteit te versterken blijkt uit de interviews wel dat er behoefte is om een ambitieniveau vast te leggen voor verschillende gebieden waar bepaalde functies de boventoon voeren. Als het ambitieniveau voor een bepaalde plek vastgelegd is kan bij een initiatief getoetst worden of het binnen de milieu-ambities past. Ook geven veel inwoners aan dat ‘een rustige woonomgeving’ een van de belangrijkste woonmotieven is om in Loon op Zand te wonen.

Geluid
In onze gemeente zijn voornamelijk de ontsluitingswegen en bedrijventerreinen bronnen van veel geluid. De N261 is de grootste bron van geluid, gevolgd door enkele wegen in de dorpen en in het buitengebied. In de dorpen hebben alleen woningen die aan de randen van de bedrijventerreinen of die direct aan drukke wegen liggen een geluidsbelasting van matig en in een paar gevallen van tamelijk slecht. Buiten de kernen zijn er enkele woningen die langs de N261 liggen en daar ligt de geluidsbelasting slecht.

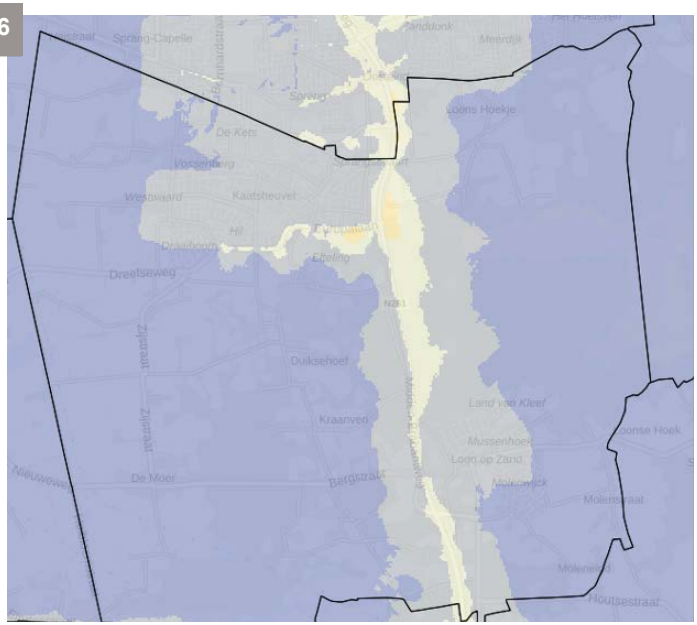
Licht
Onze gemeente heeft weinig donkere plekken. Dit komt door lichtvervuiling van het (omliggende) stedelijke gebied en verlichting langs wegen. De donkerste plekken in de gemeente zijn in het buitengebied te vinden. Dit zijn delen van de Loonse duinen en in minder mate delen van Huis ter Heide.

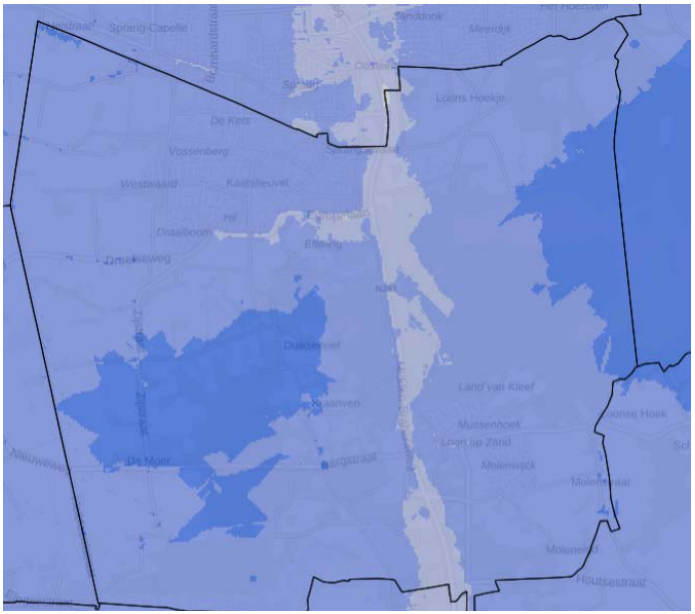
Afbeelding 21. Stikstofconcentratie 2019 (bron: RIVM)

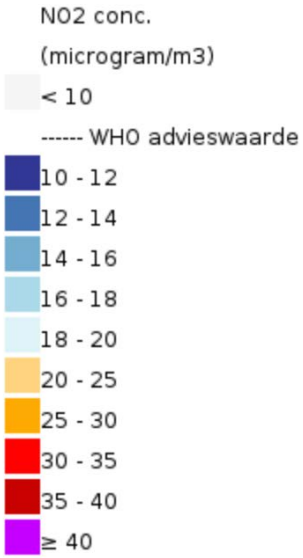
Afbeelding 22. Stikstofconcentratie 2020 (bron: RIVM)

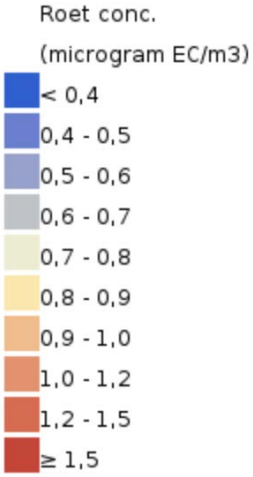

Afbeelding 23. Roetconcentratie 2019 (bron: RIVM)

Afbeelding 24. Roetconcentratie 2020 (bron: RIVM)

Lucht

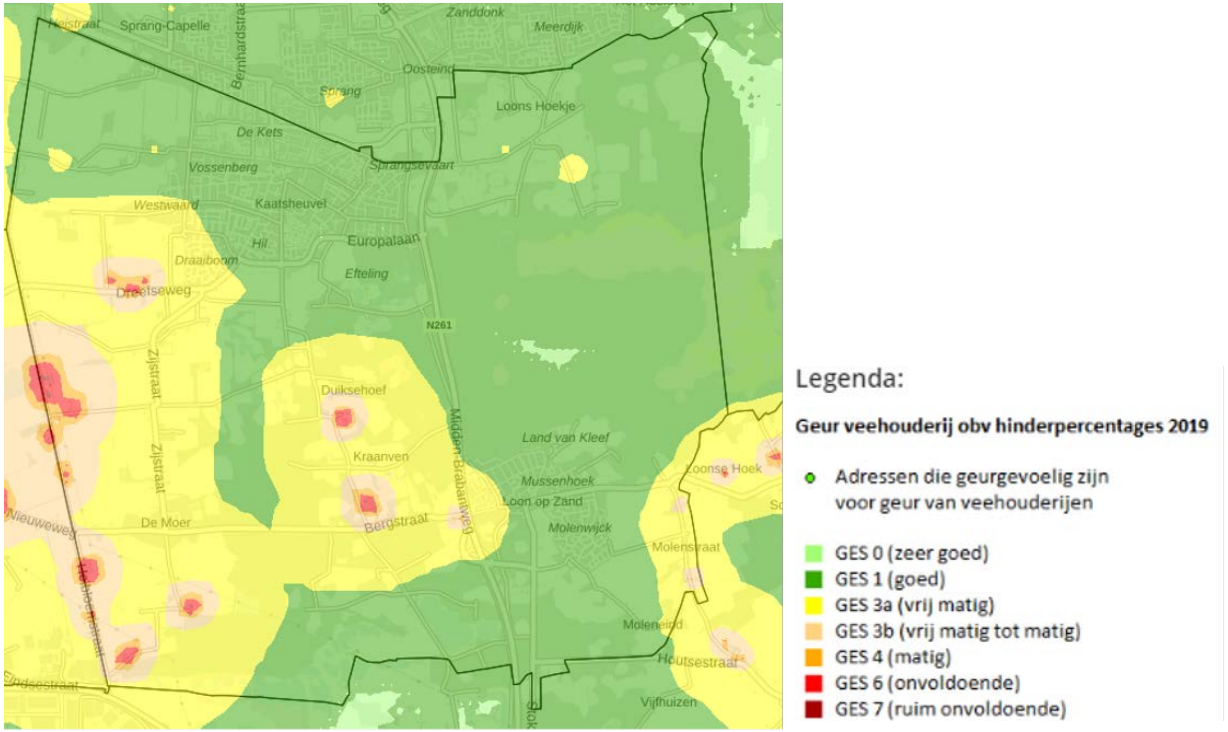
De afgelopen tien jaar is de luchtkwaliteit in Nederland en ook in Loon op Zand verbeterd, maar de luchtkwaliteit voldoet tot op heden niet aan de WHO-advieswaarde. In 2020 is de luchtkwaliteit aanzienlijk verbeterd ten opzichte van 2019. Dit kan echter te maken hebben met de coronacrisis, waardoor er minder verkeersbewegingen waren die voor de uitstoot van stikstofdioxide (NO2), roet en fijnstof zorgen. De hoogste concentraties NO2 zijn langs de N261 te vinden waar veel autoverkeer rijdt. De plekken waar hogere concentraties roet voorkomen komen overeen met die van NO2, omdat gemotoriseerd vervoer de voornaamste oorzaak is voor roet, naast houtstook.

Opgave voor de omgevingsvisie is om de belasting van geluid in de kernen (met name Kaatsheuvel) te verminderen door een integrale visie op de ontsluiting en de bereikbaarheid van verkeersaantrekkelijke functies te maken.

Geur

Doordat grote delen van de gemeente stedelijk gebied en natuur zijn, is op veel plekken de geurhinder laag genoeg. We hebben in de gemeente wel enkele veehouderijen die een bepaalde hoeveelheid geur produceren die geurhinder in de omgeving veroorzaken. Deze komen voornamelijk voor in het westen van de gemeente op de jonge ontginningsgronden. De geurhinder vindt voornamelijk in de directe omgeving plaats, maar een ook een redelijk deel van het buitengebied heeft door de veehouderijen een vrij matige leefomgeving.

Opgave voor de omgevingsvisie is om vanuit een integrale visie op het landelijk gebied zowel de vitaliteit als de milieukwaliteit van het landelijk gebied te versterken.

Afbeelding 25. Geurhinder veehouderijen 2019 (bron: Provincie Noord-Brabant)

Sociale leven

Wat speelt er

De gemeente Loon op Zand kent een sterke sociale samenhang en cohesie. Er zijn veel verenigingen en veel inwoners zijn hierin actief. Er zijn meerdere wijkvoorzieningen, buurthuizen en activiteitencentra. Er zijn meerdere sportaccommodaties. Recent is er met De Werft een moderne sporthal bijgekomen. Voor de jeugd is er veel te doen, zowel in de accommodaties als in de buitenruimte. Zo zijn er verspreid over de gemeente kleine speelplaatsen. Voor de oudere jeugd is er minder te doen. Recent is er (sinds de afloop van de coronamaatregelen) vaker sprake van overlast voor hangjeugd. De gemeente probeert met specifieke activiteiten, zoals de wijksportcoaches en de sport- en spelbus meer groepen te bereiken.

De gemeente probeert in nauw contact met de samenleving te staan om heel gericht samen te kunnen werken, in te kunnen gaan op initiatieven (zoals groenadoptie of het aanpassen van een speeltuin) of signalen op te vangen als er iets niet goed gaat. Daartoe heeft de gemeente wijkcoördinatoren, die bekend zijn in de buurt en makkelijk aanspreekbaar zijn. Ook heeft de gemeente wijkteams bestaande uit professionals van netwerkpartners en de gemeente, waarin vragen in afstemming worden opgepakt.

Doordat het aantal ouderen toeneemt en mensen als gevolg van de Wet op de Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) langer zelfstandig thuis moeten wonen, is de zorgstructuur veranderd. Bovendien kent de gemeente van oudsher veel andere doelgroepen die zorg nodig hebben en deze doelgroep neemt toe. De grootste concentratie aan inwoners die zorg nodig hebben, woont in Kaatsheuvel West. Op dit moment ziet de gemeente ook een wachtlijst ten aanzien van de zorg.

Huidig beleid

De gemeente heeft een visie op het sociaal domein opgesteld (In en aan de buurt 1.0). In deze visie geeft de gemeente aan hoe sterkere gemeenschappen gemaakt kunnen worden, zodat inwoners elkaar kunnen helpen. Een aantal onderdelen van de visie op het sociaal domein komt terug in andere beleidsnota's, zoals de beleidsnota wonen en zorg. De belangrijkste ambitie voor het sociaal domein ten aanzien van de fysieke leefomgeving is:

- Veerkrachtige gemeenschappen, waarbij iedereen in zijn eigen omgeving gelukkig kan leven, naar eigen inzicht, met eigen inbreng en autonomie waar dat kan. Deze ambitie is uitgewerkt in drie hoofddoelen:
- Sterke gemeenschappen
- Toegang tot zorg
- Grip op het sociaal domein

Wensen van stakeholders en inwoners
Uit de inwonersenquête blijkt dat inwoners het belangrijk vinden dat er voldoende ontmoetingsplekken in de gemeente zijn, ook per woonwijk of buurt. Stakeholders vullen daarbij community building belangrijk is, omdat sterke gemeenschappen naar elkaar omkijken en elkaar een handje helpen. Ook vinden stakeholders dat het maatschappelijk vastgoed van de gemeente beter benut kan worden. Het maatschappelijk vastgoed zou een kwaliteitsverbetering moeten krijgen, waardoor meer initiatieven in het maatschappelijk vastgoed georganiseerd kunnen worden.

Opgaven
De gemeente wil sterke gemeenschappen bevorderen door in te zetten op sociale cohesie en talentontwikkeling. En daarvoor is een goede verenigings- en accommodatiestructuur nodig. Een deel van de accommodaties is echter verouderd en trekt een (relatief) eenzijdige groep mensen aan. Ook stakeholders geven aan dat accommodaties in de toekomst een belangrijkere rol kunnen vervullen, mits de kwaliteit en de toegankelijkheid van de voorzieningen kan worden verbeterd. Belangrijke vraag is welke accommodaties het beste passen bij de toekomstige sociale behoefte en hoe hier zoveel meerdere doelgroepen kunnen worden gemengd. In algemene zin wil de gemeente de bezettingsgraad van meerdere accommodaties graag omhoog brengen.

Opgave voor de omgevingsvisie is bij te dragen aan een sterkere ‘community-building’ en daarvoor de openbare ruimte en (maatschappelijke) accommodaties gerichter in te zetten. Achterliggende vraagstukken zijn hoe we de toekomstige accommodatiestructuur vormgeven, die zorgt voor meer bezoek en interactie en hoe we de openbare ruimte beter kunnen inzetten t.b.v. ontmoeting, activiteiten en gezondheid van inwoners.

Ook de buitenruimte kan een belangrijke aanvulling zijn in het elkaar ontmoeten en het bevorderen van een gezonde levensstijl, waardoor mensen niet alleen ouder worden, maar dat ook in een goede gezondheid kunnen doen. Uit de interviews komt naar voren dat multifunctionele beweegplekken hier mogelijk een antwoord op kan zijn.

Opgave voor de omgevingsvisie is hoe (in een fysieke leefomgeving) de zelfredzaamheid onder doelgroepen met een zorgvraag vergroot kan worden en de eenzaamheid verminderd. De onderliggende vraagstukken onder deze opgave zijn: Hoe faciliteren we voldoende bereikbare en laagdrempelige ontmoetingsplekken voor ouderen?

Belangrijke opgave ten aanzien van de zorg is, mede in het licht van de toenemende zorgvraag, om deze betaalbaar en toegankelijk te houden. Enerzijds wil de gemeente de zelfstandigheid en samenredzaamheid van inwoners vergroten door de sociale cohesie te versterken, waardoor er minder snel aanspraak hoeft te worden gemaakt op zorg. Tegelijk wil de gemeente de zorg bereikbaar houden. Hierin schuilt een dilemma. Voor de sociale cohesie kan het beter zijn om kwetsbare doelgroepen wat meer te spreiden over de dorpen, tegelijk is een deel van zorg juist aanwezig in bepaalde wijken. Dat vraagt een zorgvuldige

afweging.

Opgave voor de omgevingsvisie is om een strategie te ontwikkelen voor het spreiden van groepen met zorgvraag over wijken op een manier, die de sociale cohesie en samenredzaamheid van inwoners versterkt.

Duurzaamheid

Wat speelt er
We hebben ons als gemeente aangesloten bij de ambitie om in 2050 energieneutraal te zijn. Op basis van de afspraken binnen de Regionale Energie en Klimaat Strategie Hart van Brabant (REKS, het regionale samenwerkingsverband om de energieopgave op te pakken) is hiervoor de lokale opgave bepaald. Om de doelen te halen dienen we enerzijds energie te besparen en tegelijk hernieuwbare energie op te wekken. In de gemeente zelf zetten we voornamelijk in op het besparen van energie en het plaatsen van zonnepanelen op daken. Dit zal echter niet genoeg zijn om energieneutraal te worden.

In onze gemeente wordt de meeste energie gebruikt voor de gebouwde omgeving (60%) en ververkeer en vervoer (32%). Voornamelijk woningen gebruiken binnen de gebouwde omgeving veel energie (61%). Dit komt doordat het grootte deel van de woningen in onze gemeente een energielabel C of lager hebben (duurzaamheidsvisie). In de REKS is afgesproken dat er geen windmolens op het grondgebied van Loon op Zand komen, alleen wel net ten zuiden daarvan bij de bestaande windmolens op Tilburgs grondgebied. Daarom moeten we op andere manieren aan onze bijdrage aan duurzame energie komen. In de REKS is afgesproken dat er meerdere regionale energie hubs komen waar grootschalig duurzame energie opgewekt zal worden. Als gemeente nemen wij deel aan het ontwikkelen van deze energiehubs. Op dit moment zijn er 10 hectare aan zonnevelden en heeft de gemeente nu een stop op het toekennen van vergunningen.

We hebben in de gemeente geen lineair productieproces, waardoor diverse reststromen niet hergebruikt of gerecycled worden. Het huishoudelijk afval van onze gemeente wordt voor 64% gescheiden aangeboden. Het overige huishoudelijke afval wordt verbrand, dit is zo'n 166 kilogram per inwoner. Dit houdt in dat we nog boven de landelijke doestelling zitten van 100 kilogram per inwoner (duurzaamheidsvisie).

Huidig beleid
De gemeente heeft meerdere documenten waarin het beleid en de doelen zijn verwoord voor het thema duurzaamheid. De gemeente onderschrijft de doelstelling om in 2050 energieneutraal te zijn, maar heeft dit niet in een beleidsdocument vastgelegd. Wel beschikt de gemeente over een zonnevisie en een transitievisie warmte waarmee de gemeente invulling wil geven aan deze doelstelling. De gemeente heeft de volgende doelen:

- In 2021 is de zonnevisie van de gemeente vastgesteld. Hierin is opgenomen dat de gemeente inzet op de opwek van duurzame energie op daken en gevels. Voor nieuwe zonnevelden is de gemeente voorlopig terughoudend. Volgens de regionale strategie zonnevelden worden alleen nieuwe initiatieven toegestaan in de hubs, langs de rijks infrastructuur en op

verweesde gronden zoals op vuilstortlocaties, op vloeivelden en boven parkeerterreinen, mits lokaal gewenst en passend binnen de geldende structuurvisie en overige lokale kaders (Zonnevisie).
- In 2030 wil de gemeente 20% van de woningen aardgasvrij maken, in overeenstemming met de landelijke ambitie. In 2050 wil de gemeente geheel aardgasvrij zijn (Transitievisie warmte).

Om deze laatste doelstelling te halen heeft de gemeente een strategie opgesteld, die bestaat uit het ondersteunen van inwoners bij het aardgasvrij worden, het uitvoeren van pilots en het zoeken van alternatieve warmtebronnen.

Naast de zonnevisie en transitievisie warmte heeft de gemeente ook ingestemd met de REKS Hart van Brabant. In de regio is er afgesproken om tot 2030 in totaal 1 TWH aan duurzame elektriciteit op te wekken. Een deel van deze doelen moet bereikt worden door energie te besparen. Er is samen afgesproken dat in 2030 minimaal 20% energiebesparing is gerealiseerd en richting 2050 zou 50% energiebesparing wenselijk zijn.

De ambitie is om elektriciteit op te wekken binnen enkele energie-hubs verdeeld over de regio. Binnen deze hubs wordt op een grotere schaal wind- en/of zonne-energie geclusterd. De energiehubs zijn aantrekkelijk, omdat opslag, overslag en distributie van energie met elkaar te koppelen en combineren is aan (groot) verbruikers en aan gebiedsopgaven. Er zijn geen energiehubs voorzien in de gemeente Loon op Zand. We verwachten dus een relatief kleine opgave binnen het gemeentelijk grondgebied voor wat betreft grootschalige zonnevelden en/of windmolens.

Wensen van stakeholders en inwoners
Stakeholders geven aan dat het belangrijk is dat woningen in de gemeente verduurzaamd worden (isoleren en zon op dak), zodat minder energie nodig is. Hierbij is het van belang dat minder kapitaalkrachtige inwoners ondersteund worden, zodat ook zij meegenomen worden in de energietransitie en energiearmoede bestreden wordt. Ook zullen nieuwbouwwoningen duurzamer gebouwd moeten worden dan nu het geval is. Om ook in het buitengebied meer duurzame energie op te wekken bijvoorbeeld op daken van stallen zal volgens stakeholders het energienetwerk verzwaard moeten worden.

Opgaven
De gemeente heeft al de nodige stappen gezet voor een duurzame en klimaatadaptieve gemeente, maar er is nog geen visie vastgelegd voor deze transitie. Inwoners en stakeholders geven aan verduurzaming een belangrijk thema te vinden, maar vragen zich wel af hoe iedere inwoner hierin op een goede manier meegenomen kan worden.

Opgave voor de omgevingsvisie is om de doelen voor een duurzame en klimaatadaptieve gemeente vast te leggen en (alle) inwoners van Loon op Zand op een positieve wijze te betrekken bij de verschillende transities voor bewustwording en draagvlak.

Ruimtelijke ontwikkeling

Opgaven
Een opgave voor de omgevingsvisie is om meer flexibiliteit en maatwerk mogelijk te maken, en hierin een goede koppeling te maken met de ruimtelijke kwaliteit en kwaliteit van de leefomgeving. Ontwikkelingen, die tijdens de interviews al aan bod zijn gekomen, zijn woningsplitsing, kleinschalige recreatieve activiteiten, bijgebouwen, omvang van woningen en nevenactiviteiten op (agrarische) erven in het buitengebied.

LOS stadomland B.V.

Nieuwe Linie 1-3, 5264 PJ Vught
Telefoon: 073 - 7113770

info@losstadomland.nl
www.losstadomland.nl